

ЗА ДВОМА ЗАЙЦЯМИ

Комедія – сатира на 3 дії за М. П. Старицьким¹
Сценарій – Василька-Миляїва² і Шмаїна³
Текст – В. Ярошенка⁴ з додатками П. Щербатинського⁵,
Л[юдмила], С[тарицька]-Ч[ерняхівська]⁶

Київ, Лютий 1925 р.

Згідно з постановою Вищої Науково-Репертуарної Ради при Відділі Мистецтв Головополітосвіти Н.К.О. УСРР від 26/II 1925 року п'єса “За двома зайцями” за М. П. Старицьким, сценарій В. Миляїва і Шмаїна, текст В. Ярошенка з дод. П. Щербатинського та інших. До вистави дозволена літ. А № 617

За Зав. Відділом [Підпис] Мистецтвом Головополітосвіти
Голова В.Н.Р.(М. Кручинін)
Секретар [Підпис] (М. Плеський)

м. Харків 26 лютого 1925 року.

Комедія-сатира на 3 дії.

Дієві особи:

Голохвостий, аферист	– Гірняк ⁷ , Бучма
Копилевич	– Балабан ⁸ , Савченко
Супчик, спекулянти	– Макаренко ⁹ , Радчук, Подорожний
Сірко, орендар млина	– Сердюк ¹⁰ , Крушельницький
Сіркова, його дружина	– Стешенко ¹¹
Проня, їх дочка студістка	– Гаккебуш ¹² , Чистякова

¹ Старицький Михайло Петрович (1840 – 1904) – драматург, режисер, поет, перекладач, театральний, культурний, громадський діяч

² Василько Василь Степанович (спр. – Миляєв; 1893 – 1972) – актор, режисер, н. а. СРСР

³ Шмаїн Ханан Мойсїйович (1902 – ?) – режисер театру і кіно, учень Леся Курбаса, у 80-х роках ХХ ст. емігрував до Ізраїлю, дата смерті невідома

⁴ Ярошенко Володимир Мусїйович (1898 – 1941) – письменник, драматург, автор, зокрема, знаної на той час п'єси “Шпана”.

⁵ Щербатинський Павло Іванович – літератор з режисерської лабораторії МО “Березіль”

⁶ Старицька-Черняхівська Людмила Михайлівна (1868 – 1941) – письменниця, драматург

⁷ Гірняк Йосип Йосипович (1895 – 1989) – актор, режисер

⁸ Балабан Борис Олександрович (1905 – 1959) – актор, режисер, з. а. УРСР

⁹ Макаренко Андрій Григорович (1898 – 1968) – актор, драматург

¹⁰ Сердюк Олександр Іванович (1898 – 1987) – актор, режисер, педагог, н. а. СРСР

¹² Гаккебуш Любов Юхимівна (1888 – 1947) – актриса, педагог, н. а. УРСР

Химка, наймичка Сірків	–	Нещадименко ¹³
Шарманшик, червоний інвалід	–	Івашутич ¹⁴ , Карпенко, Балабан
Лимериха, перекупка	–	Бабіївна ¹⁵
Галя, її дочка	–	Титаренко ¹⁶
Залізник, режисер	–	Крушельницький ¹⁷ , Карпенко
Петро	–	Масоха ¹⁸
Возний	–	Свашенко ¹⁹
Микола	–	Ільченко ²⁰
Терпелиха	–	Антонівська ²¹ , Бжеська ²²
Завклуб	–	Бабенко ²³
Вустя, перекупка	–	Смерека ²⁴
Мотря	–	Петрова ²⁵
Черниця	–	Бабенко-Криницька
Діакон	–	Шагайда ²⁶ , Ільченко
Бобчик	–	Шутенко
Добчик	–	Іванів
Генерал	–	Стукаченко, Дробинський
Пані	–	Лор
Міліціонер	–	Шагайда, Ільченко
Злодій	–	Карпенко, Івашутич
1-а панночка	–	Даценко
2-а	–	Пігулович О.
1-й непман	–	Подорожний ²⁷ , Бабенко
2-й непман	–	Радчук ²⁸ , Карпенко
Перукар	–	Ходкевич
1	Міщане	– Стеценко
2		– Кононенко
3		– Ільченко, Назарчук
4		– Ковбасюк
5		– Назарчук, Гавришко

¹³ Нещадименко Рита (Харитина) Петрівна (1890 – 1926) – актриса

¹⁴ Івашутич Олександр Григорович (1900 – 1970) – актор, з. а. УРСР

¹⁵ Бабіївна Галина Іллівна (1898 – 1979) – актриса

¹⁶ Титаренко Надія Калістратівна (1903 – 1976) – актриса, з. а. УРСР

¹⁷ Крушельницький Мар'ян Михайлович (1897 – 1963) – актор, режисер, педагог, н. а. СРСР

¹⁸ Масоха Петро Омелянович (1904 – 1991) – актор театру і кіно

¹⁹ Свашенко Семен Андрійович (1904 – 1969) – актор

²⁰ Ільченко М. (?–?) – актор

²¹ Антонівська (?–?) – актриса

²² Бжеська Валентина Юхимівна (1896 – 1977) – актриса, з. а. УРСР

²³ Бабенко Георгій Гаврилович (1909 – 1977) – актор, н. а. УРСР

²⁴ Смерека Антоніна Михайлівна (1891 – 1981) – актриса, з. а. УРСР

²⁵ Петрова Євгенія Олексіївна (1903 – 1989) – актриса, н. а. УРСР

²⁶ Шагайда Степан Васильович (спр. – Магадан; 1896 – 1938) – актор театру й кіно

²⁷ Подорожній Олександр (1902 – 1984) – актор, режисер, педагог

²⁸ Радчук Федір Іванович (1902 – 1986) – актор, н. а. УРСР

ДІЯ I

ЕПІЗОД I-й. “БАЗАР”

(Все в рухові, вигуки продавців, грає шарманка, крутиться карусель з людьми)

- Чоловік з кошиком:** Кому нада губна помада.
Фіксатуар під новий репертуар
Всі цвіта, всі орудія
Для балетної студії
Губи цвітуть як вишні
Навались, поки не вийшли
Закордонні румяна,
Кольдикрем, Лориган
Підтяжки а-ля Іван
Підвязки а-ля Марья.
- Черниця:** Вербні свічки, цвяхи Христові, сльози богородиці...
– Порт-сігари, порт-моне, порт-фелі, порт-єри, порт-рети, порт-пледи.
– Ой у господу да за дверима стоять да янголи, да з мечами.
– Навались, навались в кого гроші завелись.
– Бензін, фітілі, камні... Голки для примусів...
– Ей, собачий пісталет. А скільки тібе лет?
– Я тобі, розсукін син, пошмигаю коло рундука.
– Штани, штани...
– Добирайте яблук, добирайте.
– Мадам, очка, купіть не дорого.
– Розпродажа сім день з 8 по 9 число.
– Дарма віддаю.
– Андрон, купи грамофон, а для Христі жінки покупай пластінки.
– Лімонад, віноград, купи брат будеш рад.
– Крисоловки, мухоловки.
– Для дівіц ілі для дам... Вот суприз холостякам...
– Донбас-уголь, Текстіль-сіндікат, Сільгрест, Главриба, Жиркость, Фарфор-Фаянс-Трест.
- Генерал:** Пап-піроси, Мос-сельпромівські.
Пані: Білий нафталін, боа з гаачього пуху.
– Та вам що. Ваш Стьопа самогон гонить.
– Е, гонить. Урвалося вже й йому... Конкуренція. Нова горілка вийшла. Всю промишленность Стьопі перекапустило.
– Виходить, всім погано.
– Ну й порядки. За фунтом цукру цілий день стоїш. І що та кооперація робить?
– Так Ларьок хоч по фунту дає, а у приватних крамарів зовсім немає.
– Де там. Є. З під поли можна дістати. Спекулюють. Ціну нагоняють.

Черга за цукром

- 1-й:** Ну й порядки. За фунтом цукру цілий день стоїш. І що та кооперація робить?
Жінка: Та Ларьок хоч по фунті дає, а у приватних крамарів цукру зовсім нема.
2-а жінка: Та де там. Є. З-під поли можна дістать. Поховали. Ціни нагоняють.
1-й: Там хоч пудами купуй.
2-й: Хоч вагон можна.
1-й: Спекулянти чортові. Мало їх вистріляли.
2-й: А ви не лайтесь, бо без них подошли би всі.

1-й жінка: Це ви так думаєте. Ви з їхньої компанії я вас знаю. Ви вже сьогодні третій раз в черзі. Нащо вам так багато цукру?

2-а жінка: Нащо.

2-й чол.: Сім'я велика.

1-й чол.: Сім'я, а може ви по селах спекулюєте.

1-а жінка: Через отаких шкурників і нашому брату скруто.

1-й: Вигнать його з черги.

Вся черга: Вигнать.

2-й чол.: А ранше. *(Счиняється великий галас. Проходять інваліди, просять милостині. Проходять плакати).*

Копилевич і Супчик

Копилевич: Ну.

Супчик: Ху, мою толстовку хоч викрути. Де Голохвостий?

Копилевич: Шо значить викрути? Що ви зробили конкретно?

Супчик: Зробили конкретно. В Лускачах є вагон цукру. Треба телеграфувати Джомбовському, щоб їхав туди.

Копилевич: Є таке діло, по чому?

Супчик: Франко станція, бруто 17.

Копилевич: Мішки.

Супчик: Є. Треба підмазнуть одного чоловічка.

Копилевич: Ой, це вже мені не подобається.

Супчик: Тю на вас. 17 у мішках, а йому не подобається. Та нехай обійдеться 18 з половиною, так ми маємо 4 з половиною на фунті і продаємо дешевше Ларька.

Копилевич: Що значить дешевше Ларька. Для чого така філонтропія.

Супчик: Звичайний розчот: даємо 7-40, маємо 9-20, руб 80 на пуді.

Копилевич: Ой, я записуюсь в танцклас.

Супчик: Ге-ге-ге. Діла Промторга киплять. Голохвостий добре порадив.

Копилевич: Ша, тихше, заткніть рота.

Супчик: Ми протримаємо цукор, доки ціни не зростуть до смашненької цифри.

[пропущено]

а ви пришліть завтра надвечір вашу Химку з мішком.

Сіркова: Спасибі, без вас хоч варення не вари. Прощавайте.

Супчик: Вітайте Прокопа Свиридовича. Як його борошно.

Сіркова: Мелеться потрохи.

Супчик: І за те спасибі. Бувайте. *(Пішли).*

Сіркова: Химко, виходь з черги. Стоїть як пень якийсь за хунтом цукру цілий день. Хай він провалиться цей Церабкоп. Нерви тільки [нерозбірливо]

Копилевич: А куди йому заховати? От питання.

Супчик: Ге-ге. У моєї жінки є на Слобідці будиночок – так ми там так запакуємо свій цукор, що ніяка поліція не знайде.

*(За кулісами крик [нерозб.] Міліціонера. Тікають перекупки і крамарі.
Загальня [нерозб.]. Міліціонер тягне Лимериху з кошиками).*

Лимериха: Віддай, навіжений.

Міліціонер: Ходи, ходи, ходи.

Лимериха: Не тягни, бодай тебе за печінку тягло.

Галя: Мамо, покиньте.

Лимериха: Стріляй на мене, я далі не піду. Куди ти мене тягнеш.

Міліціонер: До району ходи.

Галя: Мамо, та покиньте ви оці неприємности.
Лимериха: Не заважай. *(До міліціонера)*. А чого ж то?
Міліціонер: Того, що ти маєш патент, аби си стояти з кошиками на базарі, а ти си розсіла, як цісар на троні. Ну, кроком руш.
Лимериха: Чого мені рушати? Мені і тут добре. Не піду в район.
(Дає знак Галі, та підбива міліціонера. Міліціонер падає).
Юрба: Ха-ха-ха...
Міліціонер: А гром би ті пальнув, бабо. Ну. *(Бере Лимериху на оберемок і несе)*.
Лимериха: Гарадовой... Міліціонер...
Міліціонер: В районі будемо си розбірати.
Лимериха: Розбірайся вже сам, паскуднику. *(Міняючи тон)* Голубчику, одважу тобі фунтів 2-3 яблуків, та будемо квити. Ти хоч і галичанин, а все ж на наших скидаєшся. Повинен же сочувствіє мати. Так будемо кумами.
Міліціонер: А холери ясної не хочеш, шляк би ті трафив.
Лимериха: Не розумію.
Міліціонер: Не розумієш. В районі зрозумієш. *(Тягне)*
Лимериха: *(Кричить)* А бодай тобі очі раком стали, потурчан проклятий... Гвалт... Рятуйте... Люди добрі. Так на ж тобі.
(Б'є ногою корзину, яблука розсипаються).
Юрба: Митька, хапай шарики.
 – Ой, на руку наступили.
Міліціонер: *(Свистить)* Лапай... Лапай... її стару холеру... Лапай... *(побіг за Лимерихою)*.

“Шарманщик”

Шарманщик: *(Біжить)* Громадяне, держіть злодія, документи вкрав!
 Не дайте шкурнику втікти. За хвіст та на сонце, тягни його...
Маса: Переймай... держи...
 – Кого. Де... Який...
 – Он там... побіг...
 – Сюди тягніть паскуду...
Шарманщик: Хто прокрався, або зашився, для того ми ще маємо Допр.
Маса: Що, гроші вкрав?
Шарманщик: Коли б то гроші, ще нічого, а от документів не наживеш.
Маса: Ось він.
Шарманщик: А, паразіт, документи красти у чесної людини.
Злодій: Які документи? Я вперше тебе бачу.
Шарманщик: Мої, інвалідські. Позаторік в вагоні, ти ж украв...
Злодій: Та я тебе вперше бачу.
Маса: Інваліда обікрав. Показуй документи.
Злодій: От нещастя – всі на мене. Ось вам документи.
Шарманщик: Давай, давай... Граждане, держіть за чуба, щоб не втік... *(Читає)*
 Пустіть чуба, це не той...
Маса: Ха-ха-ха-ха...
Злодій: Що ж ти мене у конфуз уводиш...
Шарманщик: Здорово ти на сукиного сина схожий. Помилка вийшла, громадяне.
Злодій: Ех ти, зануда.
Маса: А чого ж ти тікав, коли не вкрав...
Злодій: Люди тікали і я за ними.
Маса: Ха-ха-ха-ха-ха...
 – Безглуздий ти шарманщик...
Шарманщик: Брешеш, я безпашпортний...
Маса: Як то безпашпортний?

- Шарманщик:** А так як ото у нас буває. Безлошадний, безробітний, безпритульний, без партійний, безпатентний, безбілетний, так і я. Безпаспортний. Живу на “чесное слово”.
- Маса:** А що ж ти за птиця?
- Шарманщик:** Я червоний інвалід, а без документів виходить ніби липовий.
- Маса:** Украли значить документи.
- Шарманщик:** Та чорт його знає. Може, якийсь комерсант з кишені позичив і підв’язавши ручку, я, мовляв, інвалід, дайош, Фінвідділ, льготний патент. Дивись, Фінвідділ, пильно, по яким документам патенти видаєш.
- Маса:** А ти б краще заявив куди слід.
- Шарманщик:** Заявляв: в Губміліцію, в Окрміліцію, в Повміліцію, в Горміліцію, в Райміліцію, в Військомаг, в Виконком і вийшов ком.
- Маса:** Ну й що ж?
- Шарманщик:** Сказали прийти після дождика в четвер. Я й почав ходити, як до церкви щотижня регулярно. Прихожу до преда, а він: “зверніться до зама, зам: ідіть до замзава, замзав: “післав до завканца, а це (*рух*) пішов до секретаря, а секретар (*рух*), прихожу я до діловода, а він зарився в словника так, що й не видно, я до регістраторши (*истерика*), не заважайте пити чай, тоді я до кур’єра, а він мене післав... Ну, да це не важно... Ходив я так, ходив один день, сорок днів, сорок ночів, другий день, сорок днів, сорок ночів, третій день... Прихожу одного разу – все в порядку, люди ті самі, папери ті самі і дух навіть той самий, а установа не та, нема кажуть тої установи і не було.
- Маса:** Шукай, мовляв, вітра в полі.
– Папери, щоб пропадали, це чула, а щоб установи пропадали...
- Шарманщик:** Ех, какой ви скептик, тьотю – буває видають. А ви що ж, за цукром в черзі стоїте, здрасте, граждане очередяне.
- Маса:** Все ж не за лихоманкою...
– Ой, мабуть, смерти швидче достоїшся, ніж цукру. А тобі чого?
- Шарманщик:** Мені, мені ні цукру, ні лихоманки. От так от хожу по базару да піддаю жару. “Вінтік” шпинтик, дьорні раз, разгуде машина спекулянтів розвелось разлюлі-маліна...” Ге, цукр вещь солодка, тільки якби черга коротка. Правда, тьотю? А то вистоїш фунт, а схуднеш на пуд. Кооп-мерція... .
- Маса:** Ти що, тутешній...
- Шарманщик:** Я віздешній, как безпризорне дітьо, піду по ділу до Жінвідділу і дня нема. Заглянеш по Нопу до Соробкопу, тільки пів дня. А бува одразу та до Наробразу, там разлюлі маліна, стій, поки не одубнуть коліна. Люблять ужасно, щоб народу рясно. Об-щительное учреждение.
- Маса:** А чого тобі по тих установах шляться?
- Шарманщик:** Не шляться, а обращать. Чого. Ого. Хожу по держустановах української мові вчуся, так сказать гризу граніт науки. Раніш специ “собача мова” сміялись, а тепер всі за граматики взялись. Тому що вийшов наказ, щоб мову вивчили враз, а не то ми вас як росотяпів, за саботаж і несвідомих з мас пустимо прямо на марс, – ускореним без пересадки. Ех, легко мені далась пролетаризація, да трудно дається українізація. От і діла. Хожу під глядаю, злодія шукаю (*Хожу по місту, та наказую кожному своє місце*). (*В черзі сміх*)
- Маса:** А ти чого копаєшся? Тобі яке діло? Може, базаркором охота стати? До газети царапать.
- Шарманщ:** Де там, коли всі почнуть писати, хто ж буде читати.
- Маса:** А чому ти, чоловіче, служби якої не пошукаєш?
Хіба то діло з шарманкою отою швендять, людей смішать.

- Шарманш:** Аби добре змішив, і то діло. А потім якої роботи я собі знайду? Я не спец, щоб по трестовських кабінетах геморою натирати, з якого боку в автомобіль сідають не знаю. На тантьємах та на ладних видатках і зверхурочних не розуміюсь, а без того спецставки не вхопиш. Ні, вже краще добре на шарманці грати, ніж погано в автомобілі сидіть.
- Маса:** Так зашпандьорь на безробітних...
- Шарманщик:** Можна, тільки при вашом благосклонном участії...

(Куплети)

Шарманщик (*співає*)

Ой Америка країна
Зветься “авеню”
Їй Японія щороку
Підклада свиню.

(Приспів)

Світ старий вміра, конас,
Квітне влада рад
Робітник кола вганяє
В буржуазний зад.

Нас Японія признала
Куліджу на зло.
Ах, Америці не раз вже
З ес ер ес ер везло.

Юз міністр Американка
Проти нас аж п’явсь
Ти заграй, моя шарманка.
Як той Юз у.. урвавсь...

(Приспів)

Світ старий і т.д.

Грай пограй, моя шарманка,
Ти брени, струна.
Жив один директор банка
З ним жила одна.

І не грав директор банка
В карти ні в лото,
А пішов одного ранку
З банку без пальто.

(Приспів)

Світ старий і т.д.
В академії доклади
Йдуть про “Березіль”.
Заробляйте, бога ради,
На водичку й сіль.

Всі тепер про робітницю

Росм загули,
А цікаво, де три роки
Ви назад були?

(Приспів)

Грай пограй, моя шарманка,
Награвай, струна.
Ще заплаче, ще заскаче
Вся оця шпана.

Наше діло стать обличчям
Просто до села.
І щоб справа робітнича
На весь світ гула.

(Приспів)

Шарманщик: А-а, ось він.
Маса: Хто?
Шарм. Тс-с-с.
Маса: Тс-с.
Шарм. Той, що в мене документи вкрав. Ну тепер вже я його [нерозб.]

ЛІКНЕП

(Вбігають Бобчик і Добчик)

Бобчик: Надзвичайна річ.
Добчик: Несподівана звістка.
Маса: Що, що там таке.
Бобчик: Неймовірне діло. Приходимо ми в Базарком.
Добчик: Приходимо з Петром Івановичом в Базарком.
Бобчик: Е, дозвольте Петре Івановичу, я розкажу.
Добчик: Е, ні дозвольте я. Ви ж так докладно не розкажете.
Бобчик: Розкажу. Їй-богу розкажу, товариші скажіть Петру Івановичу, щоб він не заважал.
Маса: Що там таке.
– Ой у мене мало не вискакує з грудей.
– Ну, що там вискакує, кажіть швидче.
Бобчик: Приходимо ми з Петром Івановичом в Базарком...
Коли це раптом величезна об'ява.
Добчик: Чорним по білому по-українському писана.
Бобчик: Чорним по білому по-українському писана: Л і к н е п. Діло табак,
кажу я Петру Івановичу.
Добчик: Ні, Петру Івановичу то я сказав, діло дрянє.
Бобчик: Діло табак, діло дрянє сказали ми з Петром Івановичом. Так оце він і є.
Маса: Хто він?
– Про що ви?
Бобчик і Добчик: Налог.
Маса: Який налог?
– Що ви?
Добчик: Лікнеп.
Маса: Цього не може бути.

- Вжеж усі налоги поплатили.
- І урівнітельний.
- І подходящий.

Бобчик і Добчик: Він, ей-богу він.

Добчик: Чорне по білому і великими літерами по українському писано.

Маса: Господи помилуй нас грішних.

- На що ж наклали.
 - На якийсь Лікнеп.
 - Що, ліквідують НЕП.
 - Вже ліквідують НЕП.
 - Не даром по Крещатику голі ходять.
 - Скоро й ми підемо.
 - Вони ще нами заграють.
 - Марсельезу.
 - Це ж уже який, третій чи четвертий?
 - Стонадцятий.
 - А що ж наш базарний староста робить?
 - Голохвостий.
 - Чому він нас не повідомлює?
 - А де грошей достанеш?
 - Де грошей?
 - Я буду говорить одверто. Голохвостий егоїст, шкурник, він тільки про себе та своїх компаніонів дбає.
 - Він хоче щоб ми всі попрогорали.
 - Серед нас заводиться кумовство, прихлебательство, уклони.
 - Я пропоную зараз же іти всім в Базарком і вимогати пояснення.
 - Побить його мало, захребетника.
- (Вперед!)*

(Погрожуючи, пішли)

(Темно) плакат

ЕПІЗОД 2-й. “ПРОМТОРГ”

Копилевич сидить з рахівницею і підспівує. Супчик вбігає з телеграмою в руках.

Супчик: Не бачили Голохвостого?

Копилевич: Голохвостого ні.

Супчик: Ах, зарізав, де його шукать?

Копилевич: Ой, що це за телеграма?

Супчик: Це той, так... приватна справа.

Копилевич: Вивже знову ховаєтесь, як компаніон. Які можуть бути у нас секретні предомною?

Супчик: Ай, залишить мене, не до вас тут.

Копил: Що значить залишить? Я вам пайщик в Промторгі чи не пайщик?

Супчик: Пайщик, пайщик, чого ви нервуєтесь?

Капелев: Чого я нервуюсь? Та я ж довірився вашому липовому інвалідові.

Вклав в ваш дурацький Промторг всі свої Вашингтонські долари.

Супчик: А як вклав двісті царських десятків. Але що зробиш, коли таке нещастя трапилось.

Капелев: Яке нещастя? Що трапилось? Кажіть.

Супчик: Зарізав, без ножа зарізав.

Капелев: Редойнеше лойлом, що ви наробили?

Супчик: Ідіть к чортам.

Капелев: Як к чортам? Я пайщик де факто і де-юре і маю право знать. Я вам не довіряю.

- Супчик:** Ви мені не довіряєте?
- Копилевич:** Не довіряю. Віддайте мені пай, я вихожу з компанії.
- Супчик:** Виходиш, а ранше... От послухай (*хоче читать. Входить Лимериха*).
- Лимериха:** Здрастуйте, панове.
- Копилевич:** Ой, знов вона.
- Супчик:** Тепер панів нема. Всі в Польщу виїхали.
- Лимериха:** Ну так товариші.
- Копилевич:** І не товариші, а громадяне.
- Лимериха:** Так от, громадяне, давайте гроші.
- Супчик:** Не по адресі. Вам очевидно в касу дрібного кредиту.
- Лимериха:** Нема чого дурників строїть.
- Супчик:** Ми нічого не строїмо, то Комунивідділ на Десьонці електричну станцію строїть, на тисячуріччя жовтневої революції.
- Лимериха:** Кажіть прямо, оддасте мені гроші, чи ні?
- Супчик:** Які гроші?
- Лимериха:** Звичайні червінці. Ваш голова Голохвостий позичив на три місяця, а вже тричі по три місяця, а він ні процентів ні довгу не верта. Це вам так не менеться.
- Капелев:** Мадам, блище до справи. Розписка у вас є?
- Лимериха:** Ц-ц-ц-..., які ви розумні, не на дурну напали. Не тільки розписка, но і свідки є.
- Супчик:** Розписка у вас от Голохвостого, а Голохвостий юридична особа. Беріть Голохвостого за хвоста і крутіть йому хвоста. Розумієте?
- Лимериха:** Не розумію і розуміть не хочу. Юриндиця тут не при чому. Тут кругова порука.
- Копилевич:** Сумасшедша. Яка кругова порука?
- Лимериха:** Давай гроші, а то я з тебе тельбухи витрушу.
- Копилевич:** Мадам, ви з Кириловки?
- Лимериха:** А ви, сукини сини, з Лук'яновки? Ви думаете, що я не знаю, що ви всі торгуєте на Голохвостовський інвалідський патент? Він мені сам казав, коли позичав гроші для вкладки в ваш трест. Цей номер не пройде. Зараз давайте гроші, а ні – сьогодні ж фінінспекторові викажу.
- Копилевич:** Малахольна баба.
- Супчик:** Вона може наробить нам клопоту.
- Лимериха:** Малахольна. Або кругова порука, або сьогодні ж фінінспекція... Суд розбере...
- Супчик:** Секлето Пилиповно, ми всі крамарі, нащо нам сваритись. Ми знаємо, що таке фінінспектор... Як то кажуть, до попа судитись не підемо. Ми ж не хочемо ваших. Ідіть додому, через пів години ми вам пришлемо борг.
- Лимериха:** Ви вже третій місяць обіцяєте.
- Супчик:** Ну, сьогодні напевно. Вірте на моє чесне комерчеське слово.
- Копилевич:** На наше чесне слово.
- Лимериха:** Голохвостий теж казав сьогодні, що через пів години принесе, коли я його на вулиці зловила. Ось гудзик, що я відірвала від його жилетки.
- Копилевич:** Ви спеціальна жінчина. Ми вас оберемо делегаткою до жінвідділу.
- Лимериха:** Не вибирайте мене, бо не маєте права голоса на виборах. Ви краще гроші віддайте. Я цукру купила б і заробила б.
- Капелев:** Бодай наші і ваші вороги на цукру заробляють.
- Супчик:** Ось (*показує на телеграму*). Плачуть наші гроші.
- Копилевич:** Ой, дайте почитати. Що сталось?
- Супчик:** Ц-ц-ц-ц... Та не час тепер...
- Лимериха:** Ви мені баки не забивайте. Я вам нікому не вірю. Кажіть прямо: є гроші?
- Супчик:** Та ви мене не знаєте. Ідіть до дому. Я вам його зараз пришлю до вас.
- Копилевич:** Так він вже пішов до вас. Так і сказав: я йду до Секлети Пилиповни.
- Лимериха:** Ну, щастя ваше, що мені по яблука їти треба, а то б я його тут дочекалась... Ех, непмани, на трьох одні штани. (*Пішла*)

- Супчик:** Хе-хе-хе... От бабило проклята.
Капелев: Але й Голохвостий теж скотина патентована. Це ж ви, Самойло Петрович, порекомендували його в компаніони.
Супчик: Так, дійсно я. Коли чоловік і в партії був, і з партії вичистили, коли він і околупартійний, і співчуваючий, і в Опромкомгубі служив, і в червоних інвалідах опинився, і реч на торжестві може бахнути, і другого, третього по пузу може похлопать, і ще й досі не в Допрі... Значить, з його люди будуть. Такому в рот пальца не клади. Для нашої справи – це великий спец.
Капелев: Ой, Самойло Петрович, ви заговорили мені зуби. Покажіть нарешті реально, що у вас у кишені.
Супчик: Нема чого показувать. Біжимо шукати Голохвостого. *(Біжить)*
Капелев: Та покажіть нарешті, я вимагаю...
Супчик: Потім, потім...

Голохвостий, Копилевич і Супчик
(Вбігає ховаючись Голохвостий)

- Копилевич:** Ой, так ми ж вас шукаєм.
Голохвост: К чорту... Не маю часу... Я біжу заплатити по векселю.
Супчик: Та слухайте сюди...
Копилев: Запитайте йому, що в його в кишені...
Голохв: Копилевич, чого ви прилипли до мене. Пустіть... Мені треба в Держбанк...
Супчик: Боронь боже, не йдіть тудою. Там вас шукають.
Голохв: *(Важно)* А... Петренко – 23 крб. за крупу.
Копилев: Які там 23.
Голохв: Ага, 50... Певно Капустянському. Він мені більше програв.
Супчик: Які там 50, беріть більше.
Голохвост: Невже за патент... Звідкіля ви дізнались?
Копилевич: Прийшли і сказали.
Голохвост: Прислали повістку. А ви що?
Супчик: Ми послали її до всіх чортів.
[брак 9 сторінки]
– Яка там помилка. Жаба твоя мама.
– Брешеш, інвалід ти липовий.
– Сам набив кишеню, а нас розорити хочеш.
Голохвост: Я дам покази... Я дам виписку з реєстрації, що мною подано до вищих органів...
– Ти вже раз подавав...
– Пішов геть, аферіст... Інвалід липовий...
Голохв: Громадяне. Нехай один говоре.
– Б-и-и-и-й... тягни... О-го...
Голохвост: Бить? Мене, Червоного інваліда бить? Та ви знаєте, що я на фронті кров проливав, коли ви спекулювали, саботажничали, стромляли палки в колеса революції, тоді як білогвардейська сволоч ріжної масти, підтримана за кордонним капіталом та інтервенцією, насідала на робітничо-селянську республіку, то хто перший вискочив на Перекоп? Хто? Я... Хто орденом червоного прапора був нагороджений? Я... Та не одержав тому, що де мобілізувався. До Феврала де я був? По тюрмах гнив. Після Феврала – по тюрмах гнив. Після октябрю – по тюрмах гнив, ... за революцію. Всі мої груди ізпещрени кулями капіталістичних акул. ... Та ви знаєте, що коли я проходив чистку, так голова сказав, що таких людей, як я, мало у Республіці, фотографію з мене зняли. Портрет мій буде у журналі. А ви, шкурники, смієте... Пошли вон, сволочі...

– Бий його, прохвоста.
– Наволоч...
– Геть...
Копилевич: Ой, надо йому спасти. Чесну людину уб'ють.
Супчик: Давайте ваш бумажник... Кричить, що вас обікрали...
Копилевич: Гвалт... ловіть злодія... Гроші украли.

Вся маса звертається до Копилевича. Голохвостий тим часом тікає.

– У кого?
– Що?
– У вас?
– Ні, не знаю.
– Держи злодія.
– Ось він.
– Ти вкрав.
Копилевич: Та ні, у мене вкрали.
– Де ж Голохвостий?
– Держіть злодія.
– Держіть Голохвостого. *(Втік)*

(Крамарі і перекупки побігли. Супчик і Копилевич задоволено регочуть. Стає темно.)

ЕПІЗОД 3-й. ХАЛТУРКА У КЛЮБІ

Залізняк: Ну, швидче, швидче, татку мій, а то не встигаю прорепетірувати.
Петро: *(Співає)* “Ой не шуми луже, ой мій зелений байраче”.
Залізняк: Б-а-а-ня, ти б краще поміг хлопцям конструкції поставити.
Петро: Досить, що я суфлірую дві дії і співаю Петра.
Возний: А я співаю Возного.
Микола: А я граю Миколу. Нема чого прем'єра розигрувать. Іди помагай.
Завклуб: А-а-а-а... у вас і конструкції будуть.
Залізняк: А як же, татку мій. Режисер Залізняк завжди іде в передніх лавах пролетарського революційного театру. Стіл на стіл, зверху ослончик, дошка, потім серп, граблі, куль соломи і таке вам буде конструктивне село, що й ну...
Петро: *(Співає)* “Ой не сам я плачу”.
Микола: Максим Степанович. Та тут ні чорта немає. Нема з чого міста поставити.
Залізняк: Ех, ви недотепа *(до Завклуба)*. Татку мій, є у вас які-небудь ящики?
Завклуб: Є.
Залізняк: Ну так тягніть їх сюди. Поставимо один на один і буде місто, тільки ще б зо два димарі треба.
Завклуб: Димарів немає.
Залізняк: Ай-яй-яй. Шкода. А самовари в клубі є?
Завклуб: У буфетниці є.
Залізняк: Так тягніть сюди, зо дві самоварні труби... Хлопці, гайда за ящиками. *(Завклуб, Микола і Возний пішли)*
Петро: “Сонце низенько, комуна близенько”.
Залізняк: *(До Терпелихи)* А Проні Прокопівни немає?
Терпелиха: Нема ще вашої студістки. Чайок попиває з батьківськими булочками.

- Петро:** Ой, глядіть, Максиме Степановичу, перепаде вам, що не з союзу людей берете.
- Залізник:** Та хто там довідається, татку мій, усі ж свої люди. За те вона за 7 марок Наталку співає.
- Терпелиха:** Ну й співає. Вона від податків ховається, в члени Рабісу пролізти хоче.
- Залізник:** Хай пролазе. Тепер всі ховаються в Рабіс.
- Завклуб:** Ось вам труби.
- Залізник:** От і чудесно, татку мій. Димарі для фабрики єсть. А під час вистави ми за ящиками під цими трубами поставимо самовари, та як посує з них і дим і іскри, і пара, – так це буде така символічно-реалістично-ефектна поста новка, що тільки ну.
- Завклуб:** Тільки слухайте, товаришу, нам треба п'єси революційної. Поступове робітництво не може задовольнятися малоросійським репертуаром.
- Залізник:** І що ви мені говорите, татку мій. Та я в 17-му році на Городищенський цукроварні таку революційну п'єсу бахнув, що всі аж роти пороззявляли.
- Завклуб:** 17-й рік – рік буржуазної революції. Нам треба, щоб п'єса одбила на собі жовтневі здобутки.
- Залізник:** Одіб'є, все одіб'є татку мій. Запросили в колектив режисера Залізника – спить спокійно. Все буде як слід: і “Жовтень”, і “Рур” і конструкції. Ось як побачите мою постановку – всі ахнете. У того Меєрхольда земля дибом стала – у мене раком стане, не то що.
- Завклуб:** А яку п'єсу ставите?
- Залізник:** “Червону Наталку”.
- Завклуб:** Це щось нове.
- Залізник:** Н-да... Так кажучи сюжет старий, але трактовка нова. Змичка фабрики з селом: Наталка – селянка, Петро – робітник. Значить змичка села з робітництвом. Терпелиха – дрібнобуржуазний елемент, Микола – люмпен-пролетаріат, Возний – буржуй, а виборний – соціал-соглашатель. Та самі побачите.
- Завклуб:** А співи у вас будуть?
- Залізник:** А як же. Співає Наталку... А, та ось і вона. *(Входить Проня Прокоповна)* А, Проня Прокоповна, доброго здоров'ячка. Як здоров'я вашого татка? Мерсі.
- Проня:** Мерсі.
- Залізник:** Знайомтесь. Це товариш Завклуб, а це наша співачка. – т. Сіркова, з драматичної студії.
- Завклуб:** Дуже приємно.
- Залізник:** Ну, товариші, пізно. Вже починаєм репетицію.
- Завклуб:** Ну, не буду вам заважати. *(Пішов)*
- Залізник:** Ну, по місцям. Завіса пішла. Вихід Червоної Наталки.
- Проня:** *(Співає)* Віють вітри, віють буйні
Аже дерева гнуться
Ох, як болить моє серце
Самі сльози льються.
- Залізник:** Стійте, стійте, татку мій, це по старому так було. Дайте текст. То в колишньої Наталки боліло серце, а у червоної радіє серце, тут переправлено:
Як радіє моє серце
Буржуї трясуться.
Ну ще раз.
- Проня:** *(Співає)* Як радіє моє серце
Буржуї трясуться.
- Залізник:** Ну, далі проза. Ваня, що ж ти заснув?
- Петро:** Зараз закурю.
- Проня:** Петре, Петре де ти тепер. Може де скитаєшся в нужді та горю та проклінаєш свою Наталку.

- Залізняк:** Стійте, стійте, татку мій, не так. Де жест, де динаміка? Слово, товариші – ерунда. Останнє діло. Головно рух. Рух зрозумілий кожному. Так от “Петре, Петре де ти тепер” ви думкою шукаєте його, ну так покажіть же це рухом. Прощу вас перестрибніть з цього краю сцени на той бік.
- Проня:** Я не зможу цього зробити.
- Залізняк:** Це дуже просто. От так дивіться. *(Показує. Проня робить)* Гаразд. Чудесно, далі.
- Проня:** Може, де скитаєшся в нужді та горю.
- Залізняк:** Не так, нащо цей мінор, обвислі руки. “В нужді та горі” революційний театр показує, що пригноблені тепер визволені, зросли духом, так піддайте жару, повний голос, руки в гору, випростайтесь.
- Проня:** Може де скитаєшся в нужді та горі і проклинаєш свою Наталку.
- Залізняк:** Спиніться. “Проклинаєш” – прокльон се значить релігійні вірування, забобони, а Червона Наталка, як представниця революційного селянства, показує призиство до всіх цих забобонів. Прощу вас зробити широкий жест призиства правою ногою.
- Возний:** *(Вхопив Терпелиху за ногу)* Що ж ви Маруся пасете задніх. Попробуйте і ви широкий жест правою ногою. Чудасія.
- Терпелиха:** *(Пирскнула)* Павлуша, отчепіться.
- Проня:** Це чорт зна що таке.
- Залізняк:** Заспокойтесь. Товариші, що ви там женихаєтесь, це ж репетіція.
- Микола:** Тут поженехаєтесь.
- Терпелиха:** Тепер нема за кого і заміж вийти. Хіба що за спеца, або за непмана.
- Петро:** Н-да. Становище дамське тепер критичне. Потому що вся ця гнила інтелігенція наскрізь без штанів ходить.
- Залізняк:** Ваня, давай далі. Виход Возного. Де ж Возний?
- Возний:** *(Підводиться)* Я тут.
- Залізняк:** Чого ж ви не на місці, татку мій? Виходіть, Возний.
- Возний:** Благоденственного і мирного перебування.
- Залізняк:** Рух, рух не той. Не той рух. Ви Возний. Ви буржуй, ви павук, що в своє павутиння всіх селян затягає. Значить паукоподібні жести. От так. “Благоденственного і мирного”...
- Возний:** *(Виконує завдання)* Благоденственного і мирного перебування...
А, Свириде Петровичу, слихом слихати, видом видати...
(Входить Голохвостий)
- Залізняк:** Татку мій, доброго здоровлячка. Кого я бачу.
- Микола:** Здрастуйте.
- Петро:** Мое поважання.
- Голохв.::** *(До Проні)* Як тільки я довідався що ви тут берете участь у виставі, я зараз же поспішив сюди на автомобілі. Проня Прокоповна, я в надмірному щасті що вас бачу.
- Проня:** Ах, це ви. А я вас і не пізнала одразу.
- Голохв:** Невже мій негатив зовсім не одбився в вашій камері?
- Микола:** *(Підходе)* Е-е-е-е... Дозвольте цигарочку.
- Голохв:** Прощу, будь ласка.
- Петро:** Дозвольте і мені.
- Возний:** А ну закуримо.
- Залізняк:** Хлопці, не можна ж так таку реквізіцію робити. *(Бере цигарку)*
За вашим дозволом. *(Всі мушці закурюють)*
- Терпелиха:** *(До Проні)* Хто це.
- Проня:** Голова Промторгу. – Голохвостий. Упадає за мною. – Ах...
- Терпелиха:** А гарний.
- Проня:** А розумний, а багатий. Завжди на дутіках мене по Крещатику катає. Летимо як вихор. Всі на тебе дивляться, дух тобі заб’є, в очах тільки мель-мель-мель-мель..., а він шепче, а він шепче... Ах...

- Залізник:** Та які там справи татку мій, душать більшовики український театр. 25 літ служив у Суходольського у Прохоровича, а тепер доведеться кинуть.
- Голохвостий:** А ви не звертайте уваги, ставте по своєму, контрабандою.
- Залізник:** Пробував, татку мій. Кажуть нам халтурки не треба. Давай революційний репертуар. “Хмару”, татку мій, заборонили. Покину. У вас там часом в крамниці немає вільної посади касіра, або щось такого?
- Голохвос.:** Можна буде щось придумати, а тепер ви допомогіть мені. Мені треба по дуже пильній справі поговорити з мамзель Сірковою. Улаштуйте так, щоб я залишився з нею на п’ять хвилин.
- Залізник:** Будь ласка, татку мій. Я початок дії вже прорепетірував і далі Наталки нема. Ну товариші, далі сцена Возного і Виборного. Прошу всіх на сцену.
(Зачиняє завісу)

Голохвостий і Проня

- Голохвос:** Ну тепер пан або пропав. Чим пояснить Проня Прокоповна ту байдужість, з якою ви мене сьогодні тут зустріли, ви наче не впізнали мене.
- Проня:** У мене стільки знайомих, особливо в студії на репетиціях.
- Голохвост:** *(Грас вражено)* Що не дивно, звичайно коло вас поклоників як купців біля патоки, але ці теперішні поклоники це безсодержательні нащот кармана народ. Або по простому шантропа.
- Проня:** Що ви, ні, є дуже цікаві муштини.
- Голохвост:** Проня Прокоповно не захоплюйтесь ними. Остерігаю вас. Тільки муштини старої фірми – справжні муштини, а ці нові все якісь такі омоложені, так сказати, без патента торгують.
- Проня:** І які у вас консервативні погляди.
- Голохвост:** І зовсім навпаки останній крик моди – майже... а почуття стародавнє.
- Проня:** Ах, любов, любов, це моє найкоханіше слово. В ньому стільки радості і стільки муки. Любов це
[пропущено 17 ст.]
І я визнаю тільки вільне кохання.
- Голохвост.:** І я теж тільки вільне. Потому що й клопоту менше і заходу менше та й взагалі так воно само собою... Але бувають випадки такої любови що без законного радянського і церковного шлюбу обійтися не можна.
- Проня:** Забобони.
- Голохвост:** Які там забобони. Як припече тебе, так що того... Взагалі і тому подібне... Так не то що в Заксі, а у всіх трьох церквах повинчаєшся, але як я бачу любов ще не ночувала в вашому серці.
- Проня:** Почім ви знаєте, що за допит.
- Голохвост:** Попереднє слідство чоловіка, що потерпів.
- Проня:** Хіба я під судом?
- Голохвост:** Під трома судами за вбивство.
- Проня:** Я не душегубка.
- Голохвост:** Но серцепоразниця.
- Проня:** Ви мене тільки вп’яте бачите.
- Голохвост:** Опечатка, Проня Прокоповно. Це ви мене тільки вп’яте бачите, а я за вами давно стежу невідступно. Слід ваш винюхав.
- Проня:** Повірила б я.
- Голохвост:** Коли я вас бачу – серце моє б’ється так... я відчуваю Проня Прокоповно себе так... що ви не одмовите мені... дайте руку Проня Прокоповно... дозвольте... знайте... майте... будьте...
[пропущено 17-18]
- виручають – развод тепер пльовое дело. Раз, два і на всі чотири сторони. Люблю совецкую власть. За бистроту, за рішучість. От за що люблю.
(Зустрічається з Галею) Що це ви, баришня, ходить по вулиці не вмієте?

Галя: А ви чого під ноги лізете. Може з пал'ят людей витрушуєте.
Голова: А таку гарненьку роздягнута не мешало б. Я страшно люблю з жінками займатися.
Галя: Я бачу.
Голохвост: Що ви кажете, по яким таким причинам?
Галя: Це й без причини видно. Прощайте. (*Хоче іти*)
Голохвост: Стоп. Викуп.
Галя: Е, квас, та не про вас.
Голохвост: А про кого ж?
Галя: Про дідька рябого.
Голохв: Ха-ха... ну й пролетарочка, ніяк вас не реквізнеш.
Галя: Я принципове знайомлюсь тільки з льотчиками і червоними командірами.
Голохв: А з червоними купцями.
Галя: З непманами.
Голохвост: Вони самі.
Галя: Гм... Як що з червінцями, то теж нічого.
Голохвост: А для чого червінці, коли є любов.
Галя: Як для чого, коли ти мене любиш, так дайш мені портвейну, шоколаду, подарунків. Оце – любов.
Голохвост: (*Бере її за стан*) Ах ти ж каламбурниця.
Галя: Приберіть руки од гарячого, а то попечетесь.
Голохв: Не турбуйтеся от пожежи застраховано. Я сподіюсь, ви не одмовитесь пройтися зі мною. Зайдемо в кіно "Олімп", ірисок купим. (*Бере під руку*) Ну, от дипломатичні зносини налагоджуються. Ех... (*Цілує*)

Лимериха, Голохвостий, Галя

Лимериха: Це що за панорама. А шурум-бурум триста чортів тобі в рило.
Галя: (*Виривається з обійм*) Нахаба... На вулиці пристав, як до якоїсь гулящої. Я міліціонера покличу.
Лимериха: Ви що думаєте, що це вам так і минеться?
Голохв: Дозвольте мадам, вулиця не підходяще місце для ділових розмов.
Лимериха: А для оціх ділов підходяще?
Галя: Насильник... нахаба... Дума, як бог руками наділив так уже й лізь з ними куди попало.
Голохвостий: Опечатка, баришня.
Лимериха: От я тобі як припечатаю.
Голохв: Громадянка. Пришли до занятої людини, не заважайте працювати і додержуйте тишу.
Лимериха: Я тобі всі галіфе твої пообдіраю.
Голохвостий: Ша, ша, не робіть скандалу. Завтра ви одержите всі свої гроші. Слово чести, до копійки. (*До Галі*) Мадмазель...
Лимериха: А ти, мадмазель, пішла до дому.
Галя: Хочу гулять і буду гулять.
Голохвост: Мадам, це моя сестра.
Лимериха: Ах ти, байстрюк.
Галя: А не дідеш... Мамо, він мене насильно схопив і давай...
Лимериха: Мовчи, я знаю тебе. (*До Голохвостого*) Ти думаєш що моя дочка...
Голохвост: Яка дочка?
Лимериха: Оця сама.
Голохвост: Це ваша дочка, та не може бути.
Галя: Мамо... Які ви не делікатні...
Лимериха: Іди з моїх очей, щоб я тебе не бачила. Пішла геть.
Голохвост: Пішла геть...
Галя: Він мене безчестить.

- Голохвост:** Пішла геть. *(Галя пішла. Голохвостий за нею хоче тікати)*
- Лимериха:** А ти куди? От Секлети Лимерихи не втічеш. Куди тікаєш.
- Голохвост:** Я от скандалу тікаю. Як би ви розмовляли, як нормальна жінчина, я б з охотою.
- Лимериха:** Гад проклятий. Я на тебе в суд подам.
- Голохвост:** Та не кричіть мадам, я вам заплачу за все.
- Лимериха:** А щоб ти не діждав, щоб я за дочку гроші брала. Ти мені борг віддай. І відсотки заплати.
- Голохвост:** Віддам, заплачу. За все заплачу. Пардон крім дочки.
- Лимериха:** Нащо псуєш мені баришню.
- Голохвост:** Так у мене ж чесні політичні наміри. Я просто закоханий в вашу дочку. Вибачайте, не знаю наймення.
- Лимериха:** Що мені з твоїх намірів. Ти мені гроші віддай. Зараз давай.
- Голохвост:** Дам, ей богу дам. Пустить руку *(виривається і тікає)*
- Лимериха:** *(Ловить його)* Ні, голубчику не пручайсь. Не пуцу. Городо... тпфу... міліціонеррррр...
- Голохвост:** Ой пропав я. Та цить, та не кричіть.
- Лимериха:** Кричу, бо маю право. Ти думаєш, що як я перекупка, то мене можна зневажать. Я на гривеника обдурю, а на карбованця правду скажу. Я тебе всіх твоїх компаніонів безпатенщиків вивіду на чисту воду. Лимериха за себе і за свою дочку з'уміє постояти.
- Голохвост:** Так я теж саме. Я люблю вашу дочку. *(На бік)* Зарізала проклята баба. *(До Лимерихи)* Вона мені богом суджена... Втопила... Хоч завтра під вінець.
- Лимериха:** З ким?
- Голохвост:** З дочкою. Ви до якої церкви хочете?
- Лимериха:** До всіх скорбящих.
- Голохвост:** Та і я ж скорбящий. Там зараз як вийти... ліворуч... закурите... папіросу *(виймає)*.
- Лимериха:** Папіроску можеш.
- Голохвост:** А сірничок єсть?
- Лимериха:** Нема. *(Десь грає шарманка)*
- Голохвостий:** *(Хоче вирватись. Лимериха не пускає)* Я ж закурить.
- Лимериха:** Не довіряю. *(Вх. Шарманщик)*
- Голохвостий:** Ей, товаришу, чи нема сірничка.
- Шарманщик:** Дайош табачок. Берьош сірничок *(Прикурюють. Пізнають один другого)*
Ах-ах-ах-ах-ах...
(Голохвостий тікає, Шарманщик й Лимериха за ним)
- Шарманщик:** А-а! Держи його.
- Лимериха:** Ловіть. *(побігли)*

Завіса.

ДІЯ II

ЕПІЗОД І-Й. “У СІРКІВ”

(Проня робить мімодраму. Сірчиха читає “Тарзана”)

- Сірчиха:** Ах, як він пише. Як пише. Покінь свою мімодраму. Ти послухай, Копочка, яка динаміка (*читає*): “Лорд Клейтон блідними очима слідкував за шумами таємних джунглів. Роскішна струнка львиця своїми гарячим поглядом [дивилася?] в очі лорда. Хвилина і в джунглях залунав рев звіря”.
- Ах, як він пише.
- Проня:** Ну, ну далі. (*Читає*) “Львиця немов пружина”...
- Сірчиха:** (*читає*) “Немов пружина з ревом”...
- Проня:** “З ревом і свистом взвилася”...
- Сірчиха:** “Взвилася в повітрі... Лорду Клейтону загрожувала смерть”...
- Проня:** Ах, як це романтично...
- Сірчиха:** (*Читає далі*) “Раптом вьюнка як ліани мотузка метнулась і з смертельним свистом обвила”...
- Проня:** Львицю...
- Сірчиха:** Ні, лорда Клейтона... Розумієш, це Тарзан втяг лорда на дерево у безпешне місце, а сам скочив на землю і кинувся в пазурі львиці... і поборов її подвійним нельсоном. Переможний клич Тарзана залунав в Джунглях...
- Проня:** Ах, оце мущина...
- Сірчиха:** Ах, надзвичайно. Яка сила, який темперамент.
- Проня:** Ось з таким партньором грать.
- Сірчиха:** О, цей може... Н-да...
- Проня:** Коли я в перше читала Тарзана я дві ночі не спала... Раз просипаюсь в ночі, а Тарзан на грудях...
- Сірчиха:** Ах він негідник хоч би поцілував...
- Проня:** Оце мій ідеал мущини.
- Сірчиха:** У нас в Європі таких нема... Треба в Джунглі їхати.
- Проня:** Ах, маман, сьогодні він буде тут перед твоїми очима.
- Сірчиха:** Хто... Тарзан...
- Проня:** Мій Тарзанчик... Предпротмторга тов. Голохвостий. Той, про якого я тобі говорила. Закоханий в мене до нестями, як тїнь ходє за мною...
- Сірчиха:** Хай приходє, я привітаю його як рідного...
- Проня:** (*Сніває*) Прилинь, прилинь, козачє мій Тебє давнє чєкаю я.
- (*Входє Сірко*)
- Сірко:** Що цє? Вжє можє в нашій хаті драматична студія одчинилась?
- Сірчиха:** А ти що хотів би, щоб я, дочка дворянина, сиділа на твоєму дурному млині та мішки латала?
- Проня:** Ви можє хотіли б і мене артистку в контору посадити у борошно мазатись...
- Сірко:** Кращє вжє в борошно, ніж сажою очі підводити.
- Сірчиха:** Хто цє сажою очі підводить?
- Сірчиха:** То-то бо і є... А ти вжє й язик розвязала...
- Проня:** Ну, досить. Його треба вітати як слід по-сучасному.
- Не так, як ви своїх крамарів приймаєте.
- Сірко:** Що ж я маю робить? Танцювать перед ним чи промови виголошувать?
- Проня:** По-перше, ви будєте як можна менше говорить, по-другє, ось я вам купила великий червоний бант і значок Доброхиму...
- Сірко:** Та цє щоб я оцю червону ганчірку собі чипляв.

- Проня:** Га, контрреволюція. Все буде так, як я кажу. Ви банта і значок почепите, бо інакше скандал.
- Сірко:** Нічого не буде.
- Проня:** Ні, буде *(Чупляє банта і значок. Сірко пручається)*
- Сірчиха:** *(Допомога Проні)* Ой, нерви мої не витримують. Він не хоче щастя для своєї дочки.
- Сірко:** Та що я вам – ганчірка, чи що?
- Проня:** Ви хочете іс-тер-р-р-рики. Ой мені погано. Ой води...
- Сірчиха:** Ой, нерви мої не витримують. Химко, Химко. Давай мерщій води.
- Проня:** Ой, зі мною істеррррика... *(Вбігає Химка з водою)*
- Сірко:** Та добре, добре... Сумашедший будинок... Ось є... Стирчіть бант... *(Дзвінок)*
- Проня:** Ой, мені краще вже. Це він. Біжіть одчиніть. Химко, не треба вже води. Біжи одчиніть.
- Сірчиха:** Та швидче. Спитай через цепочку, тільки ж не одчиняй.
- Проня:** Глядіть же, не зніміть банта. *(Химка побігла)*
- Сірко:** Та ні.
- Проня:** *(Метушиться)* Ну, я іду припудрюсь... Я буду у себе в кімнаті...
- Сірчиха:** Добре... Іди, йди, доню...
- Проня:** О, вже здається йде. Я біжу.
- Сірчиха:** Кашлянеш, коли треба буде. *(Входить Химка)*
- Сірчиха:** Ну, хто там.
- Химка:** Якийсь товариш акторку питає.
- Сірчиха:** І що ти за така подла дівка. Скільки раз говорила тобі, щоб я цього слова “товариш” не чула... Хто тобі тут товариш... Мурло селянське...
- Химка:** А то як же...
- Сірчиха:** Пан...
- Сірко:** Або добродій...
- Сірчиха:** Ні, краще пан, кажи пан... А де ж він?
- Химка:** На парадному. А як його розбереш, чи він пан чи товариш. То що? Нехай іде?
- Сірчиха:** Ой, вона з мене усі нерви вимотає. Що значить: хай іде? Преси, постой, не преси, я сама, а ти йди на кухню, постановляй самовара. *(Сірчиха за нею Голохвостий)*
- Сірчиха:** Другий місяць, така тобі мука, не наймичка, а нещастя. Вона, бачите, на біржі не зареєстрована і не член спілки. Взяла була я одну через союз Нарпїт, чи як його... і прислали... кого б ви думали, прислали... жидівку... Честю клянусь, що жидівку. Три дні всього побула, а на четвертий я їй за два дні заплатила і одіслала назад. Більшовитського шпіона буду собі в хаті держать, чи що... Мій чоловік. Знайомтесь.
- Сірко:** Орендатор млина Сірко.
- Голохвостий:** Голохвостов. Дуже приємно.
- Сірко:** Ви значить, інвалід з тої кампанії, що на базарі...
- Сірчиха:** *(Шипить)* Мужик...
- Голохвост:** *(До Сірчихи)* А де ж шановна Проня Прокоповна?
- Сірчиха:** Зараз її покличу, вона в себе. *(Пішла)*
- Сірко:** Так оце ви. Дуже приємно. Сідайте та розкажіть, як торгуєте. Слабенько мабуть. Податки заїдають.
- Голохвост:** Дурниці. Плював я на податки... У мене, знаєте, там рука... Тут рука... “рука руку миє”. Треба тільки вмить... Одно тільки біда, борги заїдають.
- Сірко:** Як борги. А ви ж кажете...
- Голохвост:** Так, так, так ви мене не зрозуміли. Бачите, я напозичав всім грошей, ніхто не повертає. Ви знаєте, мені винні на сьогоднішній день щось біля 2000 крб. А вирвать дуже важко. Ні в кого нема грошей. Грошова криза... А я по натурі людина добра, от роздаю, роздаю нерахуючи...

- Сірко:** Так ви, значить, не той інвалід, що на базарі крамницю має...
- Голохвост:** То єсть по тілу звичайно ні, але формально... *(Входить Проня і Сірчиха)*
- Проня:** Ах це ви, я так зачиталась.
- Сірчиха:** У них в драматичній студії завели політграмоту, як обов'язковий предмет, ви тільки подумайте... Сідайте...
- Голохвост:** Так, так, я теж колись...
- Проня:** Тримали іспит.
- Голохв:** Що ви... Я сам викладав лекції політграмоти. Це тоді, як я був завхозом одного з клубів. По Коваленку...
- Проня:** Щасливий...
- Голохв:** Дурниці. При бажанні за один день можна все зрозуміти і стати марксистом-леніністом.
- Сірко:** Так ви значить не інвалід з базару?
- Сірчиха:** Ц-с-с-с...
- Проня:** Папан...
- Голохвост:** То єсть для проформи я документальний, але по тілу, по фізіології нічого подібного.
- Проня:** Папан... Свирид Петрович Голова Промторгу, а ви якийсь базар...
- Сірко:** Вибачте.
- Голохвост:** Це бува.
- Сірко:** *(До Сірчихи)* Якийсь він трохи кумедний.
- Сірчиха:** Міщанин. Не може, щоб не лягнуть.
- Сірко:** Та що ти. Тихше, будь ласка.
- Сірчиха:** Ви хороші... Нічого сказать.
- Сірко:** Ви теже хороші.
- Сірчиха:** А ви теже хороші...
- Сірко:** Ви теже...
- Сірчиха:** Ми ще побалакаємо. Химко!
- Химка:** Га?
- Сірчиха:** Та не гавкай, прокляте гавкало. Іди сюди. *(Входить Химка)* Піди в ларьок і купи вина "Абрау Дюрсо" чотири з половиною карбованця за пляшку.
- Химка:** Дайте гроші.
- Сірко:** Може б, це зарано вина купувать?
- Сірчиха:** Маєш тобі, зарано. Проня ж ясно сказала, що він з серйозними намірами.
- Сірко:** Четвертий раз ми Дюрсо купуємо з серйозними намірами.
- Химка:** То іти, чи як?
- Сірчиха:** То іди, а що ж ти купуватимеш?
- Химка:** Та вино ж.
- Сірчиха:** А яке?
- Химка:** "Аврама" чи що, забула.
- Сірчиха:** Ну от, і пішли її, дурна ти, репана. Скажеш, дайте шампанського сухого, таке вино... Ну, як же... ти скажеш...
- Химка:** Сухого шампанського вина.
- Сірчиха:** Ну, іди, сволоч... *(Химка пішла)*
- Сірко:** Ну нащо ж так.
- Сірчиха:** Ви теже хороші.
- Сірко:** Ви теже.
- Сірчиха:** Ми ще побалакаєм *(Пішли)*
- Проня:** А додаткова вартість?
- Голохвост:** А додаткова вартість – це теж пустяк. Приміром, скажемо так. От ви напевне знаєте, що зараз у нашому місті немає цукру.
- Проня:** *(Радісно кива головою, мовляв, нарешті вона зрозуміла)* Так, так розумію... Але мама вже дістала...
- Голохвост:** Це неважно. Словом, нема цукру.

- Проня:** Так.
- Голохвост:** От у мене є... і не то що для прикладу, а таки справді, ей-богу, Проню Прокоповно, є...
- Проня:** Ну...
- Голохвостий:** Так от я набавляю по кілька копієк на фунтові... Ні, не так. Ви, Проня Прокопівно, по теорії цінності “Капітала” Карла Маркса являетесь установленной цінністю, а от у Вас ще й приданне, й от значить, це приданне, котре, значить, нічого без вас не значить, ні ви без нього, є додаткова вартість, зрозуміли?
- Проня:** Чудесно, зрозуміла. А от цікаво, додаткова вартість може бути тільки на цукрі, чи на іншому крамі теж?
- Голохвостий:** На якому завгодно, але з своєї практики я знаю, що здебільшого бува на приданому і на цукрі.
- Проня:** *(Глибоко, розумно)* Так. А от що таке політична економія?
- Голохвост:** От слова політика. Ну, економічний політик. Раз послав ноту, два послав ноту – не відповідають. Він і наплював, так би мовити, робить економію сил і паперу.
- Проня:** А у вас в книзі щось таке про народне господарство написано.
- Голохв:** Е ні, господарство, хозоргани, трести і синдикати, це зовсім друге. *(Пауза. Міняє тон)* Проня Прокопівно...
- Проня:** А що там?
- Голохв:** Як ви бачите, я матеріалістический марксіст і політический економіст, і як такий, я прошу у вас, Проня Прокопівно, рішучої відповіді.
- Проня:** Я вже раз вам говорила, що я прихильниця вільного кохання. Для людей мистецтва сім'я – це загибель. “Білий Ведмідь і Чорна Пантера”. Я гадаю, що ми залишимося добрими товаришами і друзями.
- Голохвост:** До чорта товаришів і друзів. Я пропоную вам руку і серце.
- Проня:** І що ж ви хочете одержати взамін?
- Голохвост:** В першу чергу гроші, кохання... Ви розумієте, коли ви мені зараз же не дасте відповіді, ви можете погубити чоловіка.
- Проня:** Ах, невже цьому правда?
- Голохвост:** Ну, то ви згодні?
- Проня:** Я й сама не знаю. Розум мені шепоче ні, а серце вистукує – так, так...
- Голохв:** Я хотів би обняти і випити кров з вашого серця, а розум ваш хай залишиться при вас і надалі.
- Проня:** Як зрозуміть вас?
- Голохв:** Як, а ось як *(Обнімає її)*.
- Проня:** Який ви палкий, який жагучий *(кашляє умовним кашлем, з дверей виглядають Сірко і Сірчиха)*. Пам'ятаєте, як у Гамсуна сказано: Кохання це... *(Помічає батька й матір)*. Ах, папа, ах мама...
- Голохв:** Нічого ми владнаємо.
- Сірко:** Як розуміть це?
- Сірчиха:** Ваші акції ідуть вгору.
- Голохвост:** *(Кидається в обійми)* Мамаша, папаша... Та що там довго говорити. Я прошу у Проні Прокоповни руки і ... здається маю згоду... *(Дивиться на Проню)*.
- Проня:** Як папан і маман *(Показує на батьків)*
- Сірко:** Коли це тільки так, хай благословить вас свята українська церква, а ми згодні. *(Раптом грає шарманка. Голохвостому не по собі. Він бігає по кімнаті збентежений)*
- Голохвост:** Фу, чорт де він взявся, де він гра?
- Сірко:** Це ви про шарманщика?
- Голохвост:** Так, так, він на дворі чи в хаті?
- Сірко:** На дворі під вікнами, та що з вами таке?

- Голохвост:** Чи не можна? Будь ласка, проженіть його, я його бачить не можу.
Я, розумієте, не переношу, коли грає шарманка.
- Сірко:** Та чого, не турбуйтеся. Я зараз пушу його по східці. Хоч власними руками.
- Голохвост:** Ні, ні, самі не балакайте з ним. Пошліть сказати йому, щоб він більш ніколи тут не з'являвся.
- Сірко:** Ха-ха-ха... Химко, Химко, піди потурь того шарманщика.
- Сірчиха:** *(Скрізь сльози)* Дітки мої, нехай вас бог благословить, а я вас уже давно благословила.
- Голохв:** Дякую, я згоден. *(Вбігає Химка з шампанським. Трюк.)*

(темн.)

ЕПІЗОД 2-й. “ПРОМТОРГ”.

Плакат!

Копилевич і Супчик

- Копилевич:** Я думаю, що коли ми почнемо з великої літери та причепимо ще трохповерховий чин *(або он який)*, то він буде дуже задоволений. Пишіть, Супчик *(диктує)* Райфінагенту, податковому – районному фінінспектору, ну чого ж ви не пишете?
- Супчик:** Та ви не поспішайте.
- Копилевич:** Ой, який ви страний чоловік, не чоловік, а просто кат моєї души. Пишіть, пишіть... За-я-ва. О так. З огляду на те, що ми малограмотні і через цей самий неприємний випадок не читали ваших наказів які нас без ножа зарізали, і беручи на увагу, що описані наші меблі, в склад якої входить моє піаніно фірми Беккера майже нове.
- Супчик:** І моє майже новеньке трюмо...
- Копилевич:** Ну, трюмо... Яке на чесне слово належить дочці моїй Соні, а вона дорога дочка потом і кров'ю дає уроки музики і цим самим годує і рятує від голоду всю сім'ю, яка складається з 3-х... ні, з 6-ти, пишіть з 8 душ.
- [пропущено]
- Копилевич:** Для мене це дуже важно. Ми певні, що фінагент недосвідчений молодий чоловік, має чуле серце і моє вишезгадане піаніно... Супчик, пишіть...
- Супчик:** Да що ви знова лізете з Вашим піаніно...
- Копилевич:** Ой, Супчик, не псуйте мені крові. Пишіть, а то я можу, ну що я можу, Ви розумієте, я можу... Ой, пишіть...
- Супчик:** Ну, валяйте...
- Копилевич:** Всі податки ми були б щасливі виплатити, щоб я був такий здоровий разом і з вами, але раз торгівля пала, а сім'я просить на хліб з маслом, а Голохвостий, щоб він вам слух, як оцей будинок, оказався шарлатаном, шахраєм, жуліком...
- Супчик:** Копилевич, ви мені не подобається...
- Копилевич:** Чому?
- Супчик:** А тому, що я мушу написати *(пише)* “мій борг в 2995 крб. Я виплачу...”
- Копилевич:** Ой, ви все переплутали...
- Супчик:** Хто переплутав?
- Копилевич:** Ви...
- Супчик:** Я?
- Копилевич:** Ні, я.
- Супчик:** Ну так нате... *(рве заяву)*.
- Копилевич:** Що ви нароби́ли?

Супчик: Давай з початку.
Копилевич: Але ж час, час...
Супчик: Встигнемо...
Копилевич: Ну, пишіть... *(диктує)* Райфінагенту... податковому, районному фінінспектору...
(темно)

ЕПІЗОД 3-Й.

“ІМЕНІНИ У ЛИМЕРИХИ”.

Музика *(Всі танцюють польку)*

– Валяй без хвасону.
– Ой не крутить.
– Ех, ух-ха-ха...
– Досить вже.
– Наяривай...
Голохвост: А, гоп направо... А друга наліво... Шерше вашу даму... Фу...
– Досить... Годі... *(Музика вриває)*
– Передишка.
– Антракт.
Голохвост: Громадяне, дорогі гості, прошу слова.
Голоси: Т-с-с-с-с...
– Слова, слова...
– Просимо.
Голохвост: Мамаша, дозвольте мені з нагоди ваших іменин висловитись по лічному вопросу.
Лимериха: *(Сердито)* І не підходь до мене, я на тебе сердита і слухати нічого не хочу.
Голохвост: Мамаша, імениницям по штату сердиться забороняється.
Голоси: Ха-ха-ха... Ловко...
Голохвост: Мамаша, дорогі гості, я хоч і не робітник... Но ми триста років страждали і ніхто нам не подавав руки, і тільки ви одна позичили мені тоді сто рублів. По гроб життя я не забуду вашої мізантропії.
Гості: Ха-ха-ха...
– Браво... браво... *(Аплодують)*
– Біс...
Лимериха: Ти мені краще скажи, коли ти мені гроші вернеш...
Голохвост: Повсяк час дня і ночі... І наоборот... Але не в грошах діло, діло в серці... Ваше серце, як каже російське прислів'я, ні в морі не горить, ні в огні не тонить. При вашій допомозі я вийшов в люди, став червоним крамарем. Душать більшовики нашого брата торговця, но ми ще потрібні Росії:... Да...

(Од хвилювання слова мої немов райські пташки порхають і не можуть знайти сучочка... Де б їм... Да... Той... Сучочка, щоб повіситись.)

Мамаша... вів ла Франс, дозвольте вас поцілувать невинним поцілунком...
Лимериха: А гроші віддаси?
Голохвост: Не тільки гроші, душу і тіло ми положим за вас, як цнотлива дівчина, що познала, що таке кохання... Мамаша...
Лимериха: Ну, як на нього сердитись, коли він такий приятний...
Гості: Гірко, гірко... *(Голохвостий і Лимериха цілються)*
– Слава...

- Ура...
– Вітаємо...
– Ха-ха-ха-ха...
- Перекупки:** Хі-хі-хі-хі...
- Мотря:** Та й веселий же наш староста.
- Голохвост:** Потому, люблю я вашого брата... Я завжди тримаю зв'язок з масами...
- Вустя:** Не зачіпайте нас, бо як причепимось, то мусите могорича ставити...
- Голохвостий:** А ну, зачіпайте мене. Я страх люблю, коли мене молодиці зачіпають.
Хай живе жіноча самодіяльність. (*Побачив Черницю*) А це хто? Черниця?
- Мотря:** Та то вона з верху тільки...
- Голохвост:** Значить бон-жур... Мерсі... (*Залицяється до черниці*)
- Перекупки:** Ха-ха-ха...
- Черниця:** Ой, оцей ще спокуситель... Пригрішення моє. Що це буде, як довідаються печерські угодниці...
- Вустя:** Ну й шибеник же оцей староста.
- Перекупка:** Як огонь...
- Черниця:** Ой не видержу...
- Перекупки:** Ге, ге, ге, ге... (*Регочуть*)
- Гітаріст:** “Очі чорние, очі страстние, как люблю я вас, как боюсь я вас”...
- Лимериха:** Вип'ємо ж за нашу долю, за кращі часи...
- Голохвостий:** (*Підбіга*) За здоровля дорогої імениниці. Хай живе вільна жінка...
Геть кухню і родинну кобалу. Слава...
- Гості:** Слава (*гойдають Лимериху*)
– Ура... (*Співають*)
– Многая літа, многая літа...
- Діякон:** Ізпола еті деспота, благоденственного і мирного життя, здоров'я і спасенія,
на більшовиків побіди і одоленія подаждь господи імениниці Секлеті
Пилиповні і сохрани її на вічну память.
- Гості:** Ха-ха-ха...
- Гітаріст:** Не туди загнув дяче.
- Лимериха:** Ой, я вже п'яненька (*Співа*)
Я на буфері сижу
Ноги звісила
Ще разочок спекульну
Буде весело...
- Діякон:** Ох і тяжко тепер
Брату нашому!
По три дні й по три ночі
В сутки плачемо.
- Черниця:** В святій лаврі погром
Біда сталася
З бріліянтами на віки
Попрощалася.
- Діякон:** Заховали їх, що аж
Засмерділися
Гепеу тобі і там
Докопалося.
- Черниця:** Одно золото взяли,
Друге лишили,
Так би мовити, по щирости
Потішили.
- Я на буфері сижу.
Ноги звісила.

Ще разочок спекульну
Буду весела.

Більшовитська власть
Вам спротивіла
Безпатентною торгівлю
З моди вивела.

Позаводила Ларьки
Д' коперація
Підірвала нам у корні
Спекуляцію.

Але поки ще п'ємо
І танцюємо
Та на цукрі помаленько
спекулюємо.

Поки цукру не достала
Коперація
Хай живе та поживає
Спекуляція.

- Галя:** Ой легше, буде вже, в мене голова крутиться.
Голохвост: Це добре, значить танок в повному розгарі.
Галя: Ах, ой, ой.. *(Падає на канату)*
Голохвост: Фу, фу, нічого такого. Танці до упаду.
Галя: *(Опритомнює)* Ой як ви мене накрутили, так наче в кінематографі.
Голохвост: Це помста.
Галя: За що?
Голохвост: А за те, що ви мені голову закрутили.
Галя: Я розумію це як натяк. *(Кума підслухує)*
Голохвост: Ніякого натяку. Любов моя до вас горить, як маяк на буряному морі страстей.
Галя: Я нічого не можу сказати вам. Балакайте з мамашою.
Голохвост: Я мамаші вже все сказав. Я хочу от вас любови наоборот.
Галя: Всі мущини зрадники.
Голохвост: Зрадником називається той мущина, що по роцоту жениться з чесною дівчиною. Но я не такий.
Вустя: *(Кумі Марті)* Наш староста та жениться на Лимеришній Галі.
Марта: Та невже?
Вустя: Сама дивись, тільки нікому не кажи.
Марта: Щоб я спухла як нитка, сколи кому щось скажу. *(Побігли)*
Марта: *(До монашки)* Староста Голохвостий жениться на Лимеришній Галі, тільки ти нікому не кажи.
Монашка: Хай мене десниця небесна покара. Нікому.
Галя: Та ви на мені мабуть і не женитесь.
Голохвост: Хто, я? Хоч цю хвилину.
Галя: А чому же ви мені подарунків не приносите?
Голохвост: Боюсь, щоб ви не зрозуміли мене наоборот.
Галя: Ну, а чого ж ви тоді хоч без подарунків не заходите?
Голохвост: *(Обнімає)* Ви своєю сатирою печете мене як урівнітельний налог. Я ваш з голови до ніг.
Галя: Так присилайте ж сватів.
Голохвост: Я одважуюсь на серйозний крок в моїй біографії. І вимагаю доказів вашої гарячої любови до мене.
Галя: Я згодна бути вашою дружиною, але щоб ви мені подарунки купували.

- Голохвост:** Кожного дня буде подарунок... І навіть по два на день буду підносити тобі... Галочка, ти сяєш, як нова вітрина на сонці. *(Під час цієї розмови перекупка весь час підслуховує і вже біга поміж гостями, шепчучи кожному зокрема, показуючи на Галю і Голохвостого. Поволі навколо них збирається купа гостей – Голохвостий цього не помічає і залицяється далі. Хтось з гостей ведуть під руки Лимариху, в руках якої образ. Вона починає благославлять. Голохвостий зауважив, схоплюється.)*
- Голохвост:** Це непорозуміння мамаша, а потім я наоборот, я антерелігійний чоловік і образів не визнаю...
- Маса:** Що? Як? Га?
- Галя:** Що... А ти мені що допіру казав? Та я тобі...
- Лимериха:** А ти як думав – “шахер махер”? *(До гостей)* Люди добре, ви бачите?
- Гості:** Неправильно.
– На голосування.
– Прошу записуватись до слова.
– Хай іде під вінець.
– Ні, брат, треба чесно.
- Голохв:** Та я ж не проти, тільки на якого чорта одразу з іконою. Треба ще поговорити.
- Дяк:** Громадяне, повинчать їх в автокефальній церкві і баста.
– Вирішено. Закончим Заксом.
– Не допустимо обдурить Галю. Благославлять їх.

(Галя стає навколюшки. Двоє крамарів силою становлять навколюшки Голохвостого.)

- Лимериха:** *(Благославляє)* Коли вже мої гроші мають пропасти, то хай пропадуть за рідним зятем.
- Дяк:** Положил есі на глави їх венци...
– Правильно, мамаша, де наше не пропадало.
- Всі:** Многая літа... Слава... Уррррра... *(За кулісами грає шарманка)*
- Гість:** Стоп, стоп... покликай сюди шарманщика... Я плачу...
Справимо заручини під шарманку.
- Гості:** Дайош... Тягни його сюди.
– Шарманка американка, я дівчонка, я шарлатанка...
– Що таке життя, їж, пий та веселись.
– Ех, раз жить, раз помірать.
– Жар, музика, танго.

(Це Шарманщик)

* Вст[авка?]

(Голохв. Тікає, його ловлять)

- Держіть його!
– Ловіть!
– Стой!
– Пожалуйте бриться!
– Ходи, голубчику.
– А що, попався?

(Ставлять Голохвост. навколюшки поруч з Галею)

- Гість:** А ну, братішка, розвесели душу.
- Шарманщик:** Це можна. Але і я “неповець” – неп, підмажеш... не поїдеш.

- 2-й гість:** А це він нащот монети.
– За що ж тут монету брать? Дать йому чарку руської горької, він п'яниця.
- Шарманщик:** П'янствувать не по нашої безробітної кишені, хай другі “елементи” цим займаються.
- Гість:** Ти що ж, майже ідейний ком. ...
– Що тут за політичні розмови? Бий по струнах вічності просто на “вальс”.
- Голохвост:** Ви поменше з ним розмовляйте, хай грає.
- Маса:** Грай, грай...
- Шарманщик:** Заграють-то я заграю – та тільки чим ця гра кінчиться? *(Грає)* Вальс.
– Ой, накрутять.
– Ніяк не можливо.

(Шарманщик потроху пізнає Голохвостого і ганяється за ним. Голохвостий орудує своєю дамою як щитом проти шарманщика.)

- Шарманщик:** Ну, тепер кінець “трі”. Перейдемо до діла.
- Голохвостий:** Що? В чім справа? Попереджаю, що це божевільний чоловік...
Він завше когось шукає. Я його давно знаю...
- Шарманщик:** Ага, знаєш. Я тебе теж “давно” знаю. Це ти...
- Голохвост:** Що я?
- Діякон:** Люблю, коли людина нап'ється до точки... Стало бить А-м-м-ерика.
Значить, коли громадянин питає громадянина “це ти”.
І обидва мають право голоса. Ха-ха-ха...
- Шарм:** [нерзб.] церковна говорилка.
- Гість:** Може, ви можете догори ногами і взагалі пластики показувати.
Так чого ж, прошу. Не соромтесь, тут все свої люди...
Аби тільки штанів не скидали...
- Шарманщик:** Мені не до жартів. Цей чоловік...
- Гості:** Ну, ну...
- Шарманщик:** Безпашпортний аферіст...
- Голохвост:** О, я вам казав...
- Маса:** Ха-ха-ха... Жартівник чоловік, сій-богу. Дайте йому чарку...
- Гості:** Дайте.
- Шарманщик:** Документи на стіл...

~~**Голохвост:** Я не управдел з Райміліції ріжним придурковатим пашпортів не видаю.~~

~~**Шарманщик:** Поверни документи, які ти в мене вкрав.~~

~~**Голохвост:** Я у тебе... Голодранця...~~

~~**Діякон:** Пшов вон...~~

- Голохвост:** З якої речі він бреше...
- Діякон:** Та не ви. Вон пошол, вон...
- Голохвост:** Ясно, как апельсин... Без нікаких разговоров пшов вон...
- Шарманщик:** Він злодій, мошенник... Шахрай. Ліповий інвалід.
– В чім справа... Хто бешкетує? Бий його, чого ти на нього дивишся?
- Діякон:** Люблю учені спори. *(Раптом озвірів)*. Пшов геть, стерво, це жених...
П-понімаєш ти. ...Ізбраннік... Брат Ісуса і сестра...
Діви Марії перед благовіщенням...
- Шарманщик:** Хай поверне документи.
- Діякон:** Ех, люблю безобразія...
- Шарманщик:** Чекай, чекай, я ще виведу тебе на чисту воду. Та й ви всі ще визнаєте,
де раки зімують. *(Шарманщика вивели)*
- Голохвост:** Ніякого обрачення на вніманіє... Музика... Дайош 7-40...

Завіса

ДІЯ 3-Я.
ЕПІЗОД І-Й. (СЦЕНА І-ША) “ПРОНЯ НАРЕЧЕНА”

На сцені Перукар робить зачіску Проні. Коло неї дві подруги.

- Проня:** Химко. *(вбігає Химка)*
- Сірко:** Химко, де пиво?
- Сірчиха:** Химко, дрянй, гості ідуть.
- Проня:** Химко, принеси шпильок. *(Химка побігла).*
(До перукаря) Ой, ви скубетесь немилосердно.
- Перукар:** Бачите, коли волосся на голові своє власне, то воно, звичайно, боляче...
Я думав, що у вас парик, а парик болі не відчуває...
- Проня:** *(До подруг)* Дівчатка, яка мені зачіска краще піде: під “Татьяну” чи під “чорну пантеру”?
- Подруга І-а:** Тобі під Татьяну надзвичайно гарно, у тебе таке обличчя.
- Подруга ІІ-а:** Нічого подібного. У Проні як раз характерне обличчя “Чорної пантери”.
- Проня:** Я й сама не знаю... Мені те і друге до лиця...
Цікаво, що йому буде більш подобатись.
- Перукар:** Якщо ви відносно Голохвостого... Тобто, як що це не секрет, ніби то він ваш жених, то дозвольте мені оприділити їхній смак. Звичайно, Татьяна мадемуазель хрупка, повна протилежність Чорній пантері... і я, як театральний перукар за свою жизнь гримував багатьох пантер і наоборот, вибачте я сьогодні трохи випив по случаю торжества, то можу поставити проблему, що вам дійсно краще взяти новий курс, промез пантерою і Татьяною... І їм, тобто жениху вашому, оченно цей курс понаравиться...
- Проня:** Чекайте. То ви ж іще не знаєте, чи під пантеру, чи під Татьяну, а вже завиваєте?
- Перукар:** Завивка є одна для всіх зачісок. Ріжниця тільки в тім, якого кому коліру нада парик і підогнать дуже важко.
- Проня:** Так яку ж ви мені зачіску зробите?
- Перукар:** Дозвольте на свій смак... Я вже 18 років театральним перукарем і маю досить слідів удячності на своєму тілі. Я вас зачешу і загримую під пантеристу Тітяну.
- Подруги:** Ідея.
- Проня:** Ну, гаразд. Тільки не скубіться.
- Перукар:** Це, бачите, залежить від волосся. Якщо воно своє, то больно...
Обратно парик не відчуває такової...
(Вбігає Химка і приносе шпильки)
- Проня:** Принеси мені духи від мами *(Химка пішла)*
- Подруга І:** А які у тебе духи?
- Проня:** Е, царський вереск і є льориган, та не знаю, якими краще.
- Подруга ІІ:** Льориган краще...
- Подруга І:** Ну, вибачай, льориган такі трафаретні духи, а по-мойому, царський вереск куди кращі.
- Проня:** Царський вереск зовсім не сильні, хоч і приємні, а льориган сільніше.
(Химка приносе парфуми)
- Перукар:** Знаєте що, Проня, ви надушиться і одними і другими. Одні для приємности, а другі для сили.
- Химка:** Ху, втомилася. Кому весілля, а мені... Другі мають вихідний день а мені у моїх “добродіїв” та “панів” нема ні неділі, ні спочинку. А холери нема на вас *(читає якесь слово)* Ой, як хорошо. *(Радість людини, що вперше навчилася читати)*
(Входить Сірчиха)
- Сірчиха:** Чого ти танцюєш рано, ще до церкви не їздили.

- Химка:** Сама прочитала, а що? Лікнепа навчалася.
- Сірчиха:** Ходи, ходи в Лікнеп. Вони тебе навчать в бога не вірити, хазяїна не слухати, гроші дурно одержувати.
- Химка:** Пхі... Я ще й в союз запишуся.
- Сірчиха:** Який союз?
- Химка:** Нач-харч.
- Сірчиха:** Пішла геть з моїх очей. О, господи, нерви мої не витримають.
(Підходе до Проні)
- Сірчиха:** Проню, що він робить?
- Проня:** Ах, мамо, не суньте ви свого носа...
- Сірчиха:** Проню, пожалій мої нерви. Що він тобі робить? Що це за зачіска?
- Проня:** Пожалійте і моїх нервів. У вас міщанські смаки. Ви хотіли б, щоб він мене гладенько зализав і начипив іззаду банта завбільшки з пропелер аероплана?
- Сірчиха:** Але ж він на глум робить...
- Подруга І:** Ну, вибачайте...
- Подруга ІІ:** Хотіла б я щодня носити такий "глум" на голові.
- Перукар:** Це зачіска "фасон мадер" називається "Пантериста Титяна"... Сукня до цього мусить бути з чистокровного "баядери".
- Сірчиха:** Та воно, якби дома – то нічого. Але ж на люди, в церкву... Знайомі побачать... сміха буде...
- Проня:** Це зачіска для Заксу. Перед тим, як будемо їхати вінчатись у церкві, я зміню зачіску.
- Сірчиха:** *(До перукаря)* Я вже вам дам горької, пережків і буду просить вас для церкви зробити більш спокійну зачіску.
- Перукар:** Це можна. Цю ж саму зачіску помочить вежиталем і вона приляже до голови і це буде називатись а-ла Титяніста Пантера... Горька у вас руська чи українська?
- Проня:** Це хто й зна, чи ми будемо в церкві вінчатись. Може, він не захоче?
- Сірчиха:** Як то?
- Проня:** Дуже просто. Він чоловік передовий... Може не захотить. А я з-за ваших забобонів не маю наміру руйнувати своє життя.
- Сірчиха:** Ні, цього вже не буде. За це вже я ручусь.
- Проня:** Ну знаєте не ручайтесь передчасно.
- Сірчиха:** От же поручусь.
- Подруга І:** Невже ви поставите на карту щастя Проні тільки за те, щоб у церкві півгодини молоді перед попом постояли?
- Сірчиха:** Мадмазель, прийшли на весілля – їжте й пийте, а в наші інтимні справи не втручайтесь.
- Проня:** Мамо. То мої подруги. Хоч ради такого дня не примушуйте мене червоніти за вас [нерозб.] як ви одстали од сучасности. Постаріли вже.
- Сірчиха:** Я стара. Сама ти стара діва.
- Проня:** Що? А-а... *(истеріка)*
(Метушня. Проня біжить. Всі за нею.)
- Подруга І:** Проня... Заспокойся...
- Подруга ІІ:** Хіба вона розуміє? *(Пішли)*
- Перукар:** *(До Сірчихи)* Мадам, а як же нащот руської горької?
- Сірчиха:** Ідіть ви к чорту. *(Пішла)*
- Перукар:** Мадам, мадам. Обратно неприятность. *(Пішов)*
- Сірко:** *(Входе)* Химко, Химко? Чи скоро я тебе докличусь, Химко?
- Химка:** Не можу ж я розірватись одна за все.
- Сірко:** Не грубіянь, мужичка дурна.
- Химка:** А ви не кричіть, непман.
- Сірко:** Це що за новини? Хто тебе навчив так казати?
- Химка:** Знайшлись добрі люди, що відкрили мені очі...

Сірко: Замовчать.. ать...

Химка: Делегатка казала, що я повинна працювати 8 годин в день, а потім я вільна, а ви ганяєте мене зранку до вечора...

Сірко: Та я тебе зараз же прогоню на всі чотири сторони.

Химка: А охорона праці, чули, є й на вас закон...

Сірко: Що? Мало мене хоронять на млині, так ще тут, а щоб ти пропала... *(Пішов)*

Химка: От як запишусь в союз, тоді поговорим. *(Входить кума Вустя)*

СЦЕНА 2-А “ДВОЄЖЕНЕЦЬ”

Химка: *(Щось боромоче. Іде. Зустрічає Устю)*

Устя: А, здорова Химочко, що це у вас тут таке?

Химка: А чорт його бери, що б тут не було – мені все одно... Тільки їм весело, а мене як солоного зайця ганяють всі, кому тільки не лінь... Ну, тільки це не на довго...

Вустя: А, у вас гості.

Химка: Либонь не знаєте? Гості ж.

Вустя: А чого є це ваші не були на іменинах у Лимарихи?

Химка: Та через оце саме мабуть...

Вустя: Е. А там, Химо, новина така, що у ...

Химка: Яка? Може стара Лимериха “півня вибивала” – з теї станеться.

Вустя: Було й те. Але не те... *(шепоче таємничо)* Галька заміж виходить.

Химка: Тю на вас.

Вустя: Єй-бо, Присю, єй-бо...

Химка: Що вони всі, показалися? А за кого?

Вустя: У. Там за непмана одного. За Голохвостого.

Химка: За кого?

Вустя: За Голохвостого.

Химка: Брехня. *(Вбігає Мотря)*

Мотря: Лимеришина Галя вже заручилась з старостою Голохвостим.

Вустя: А що, я не казала?

Химка: Та що ви мелете?

Мотря: Я ж своїми ушима чула... своїми очима бачила... За Голохвостого.

Вустя: І я говорю... Він же один на все місто. Другого немає.

Химка: Так той же самий Голохвостий сьогодні вінчається з Пронею.

Мотря й Вустя: Що ти, не може бути.

Химка: Вже й гостей повно. Сама цілий день як в казані варюсь.

Мотря: То може Проня за кого другого виходить?

Химка: А як же за другого. За Голохвостого, що на базарі старостою і що свою лавку має.

Вустя: Пресвята богородиця – оце штука.

Мотря: Ну й бешкет.

Химка: Вона он там під вінець убірається, а його ждуть – от, от приїде з боярами.

Вустя: Ой, ненько, справді в білій сукні.

Мотря: Світ мені догори раком.

Вустя: *(Крутить руками)* Пель-мель та й годі.

Мотря: Так біжім зараз до Секлети сказати. *(Вбігає монашка)*

(Глянули одна на одну і прожогом побігли. Назустріч їм Черниця.)

Монашка: Сестри, голубочки.

Мотря: *(Махає руками)* Цить.

Вуся: ————— (Махає руками) Слухай.
Мотря: ————— Голохвостий той жениться на Проні.

Монашка: — Та хто? Та де? Та як? Пресвята богородиця!
Вуся: ————— Уже й гості зібралися. Його дожидають під вінець їхать.
Мотря: ————— Проня уже вбрана сидить... Плаче...
Монашка: ————— Може, то другий Голохвостий?
Вуся: ————— Де там... Один як сонце на небі. Це ж базарний староста.
Монашка: ————— Ой, матінко пресвята богородице. Гріх.
Мотря: ————— Біжим до Лимерихи. Не допустимо мошенства. А-а. Стійте, я згадала.
————— Шарманщик на іменинах казав що він злодій.
Вуся: ————— А й справді, треба знайти його, може допоможе нам.
Монашка: ————— Я його тільки що зустріла, — у двір зайшов. Так біжим швидче знайдемо,
————— а потім до Секлети.
Химка: ————— Ну й стерви ж які отут всі... Ай стерви...

... От зух. На двох женитись хоче.
Ну, й стерви же тут у городі, ой, стерви!

СЦЕНА 3. “ГОСТІ”.

(Музика)

Химка: Хазяйко! Хазяйко! [нерозб]. Пані, пані, гості приїхали, музика грає.
Сірчиха: Та чую, чую, я піду зустріну, а ти поклич пана. (Химка побігла)
(входять гості)
Гості: Драстуйте, Євдокія Пилиповно.
— З законним чесним весіллям.
Сірчиха: Спасибі.
— Цілу кучу внуків.
— Доларів повні сейфи.
— А де ж наречена?
Сірчиха: Убірається.
Копилевич і Супчик: Доброго здоровля.
Сірчиха: Нарешті таки видаю.
— Гарного компаніона матимете.
— Та здається нічого.
(Музика вриває)

Копилевич і Супчик

Копилевич: Самойло Петровичу, ну, де ваша душа?
Супчик: А чорт її зна. На місці.
Копил: А моя в п’ятках. Моя душа в самих п’ятках, ми за два дні масмо три комбінації.
Супчик: Із трьох пальців.
Копилев: Ой, ви завше каламбуряєте. По перше Джомбовський закупив вагон цукру, надо зробити з вагона два. По друге, нашу крамницю буде одклеїно, бо Голохвостий таки да візьме приданне. А по третє, я тут танцюю фокстрот — а це хіба не комбінація.
Супчик: Перший раз за все наше знайомство ви здається, говорите щось путяще.
Копилев: Це ви тільки перший раз розумієте, а я завжди говорив саме путяще...
О, а це хто...

“Молодь”

- Подруга 1:** Ну й щастя Проні. І чим вона його спокусила.
Подруга 2: Дивно, і де в нього очі, наче нема краще за неї.
Гість: Звичайно на грошах жениться.
Подруга 1: Хіба в роцот за 100 червінців видавати.
Подруга 2: Можна і 60, аби людина гарна.
Подруга 1: Вона його своїми сукнями взяла.
Подруга 2: Що ти, хіба вона вміє одягнутись? Поначеплює, понавішує як...
 Ха-ха-ха-ха-ха...

(Пара непманів)

- 1-й непм:** А здається, тут все свій брат.
2-й непм: Що за питання?
1-й непман: Ну, як у нас з цукром?
2-й: Помаленьку. Поки кооперація достане, а я свій випродаю.
1-й: А я свій вже випродав.
2-й: Заробили?
1-й: Питання. Не для розваги ж я цим займався. Урожай сам двічі.
2-й: У мене теж приблизно.
1-й: А от після цукру чим його зайнятись?
2-й: Я маю одно дільце на приметі.
1-й: Цікаво.
2-й: За кого ви мене маєте? Щоб я вам сказав, а ви мене конкуренцію робили?
1-й: Може, у мене щось буде, я вам тоді скажу.
2-й: Ідіть у спілку... Можна буде говорить.
1-й: Багато капіталу треба?
2-й: Коло трьохсот.
1-й: Ну що ж, коли діло вірне – гроші найдуться.
2-й: Гарантія ваша.
1-й: *(Виймаючи пачку асигнацій)* Маєте двадцять.
2-й: *(Беручи)* Ол-райт... Слухайте, справа в тому, що Сільсіндікат *(пішли і десь продовжують розмову. Грає музика.)*

(Приїзд жениха)

- Жених, жених приїхав.
 – Де, де...
 – Пусти...
 – Ну, ти помалкивай а то в зуби получиш.
 – Пошли вон безпатенщики.
 – Дай дорогу.

По вулицях ходила,
 Огromна крокодила,
 Вона, вона
 Роздутая була.

- Жених приїхав.
 – Біжим до Проні.
 – Де, де не бачу.
 – Який душка. Малий, нема чого і в руки взять.

- Голохв.:** Драстуйте, дозвольте відрекомендувати вам моїх шаферів.
 Заслужений артист тов. Залізняк і відомий тенор тов. Масонін.
Залізняк: Режисер Залізняк.

Сірчиха: Дуже приємно.
– Ми знайомі.
Голохвостий: Не менш відомий тенор тов. Масонін.
– Ах, який ви душка.
Петро: Ліричний тенор.
Сірчиха: Ах, дуже, дуже приємно.
Голохв: Дорога мамаша, я вас дуже прошу поспішити з благословенням,
а то архирей в церкві дожидається.
Сірчиха: Зараз. Зараз (*пішла*).

*(Голохвостий вітається з присутніми, підходяючи до кожного ручкатись.
Доходить до Супчика і Копилевича.)*

Копилевич: Христос Воскрес... Тпфу... Я зовсім заплутався од радості.
Голохвост: Христос Воскрес кажуть тільки на великдень.
Копилев: Я по національності єврей і не мушу знати ваших звичаїв, але сьогодні,
по-моєму, ми мусимо радіти гірши, як на Христос Воскрес. (*До Супчика*)
Самойло Петровичу, Самойло Петровичу, ну чого ви там стоїте,
як телеграфний стовп... ідіть сюди...
Супчик: В чім справа?
Копилев: Ви завжди як малахолік. Я не розумію цього чоловіка. Чого ви не радієте?
Голохв: Ви тільки поменше язиком тріпайте, а то ще як би ви й сами
і мене не засипали.
Супчик: Та я власне німий, як риба, це Копилевич не знаходить собі місця.
Голохв: Так от вам інструкція – мовчати побільше і говорити поменше.
Копилев: Я за себе не турбуюсь. З мене слова не вижмеш, от тільки як би сюди не
втаскалась Лимериха.
Супчик: А вона ж сестра Сірка...
Голохвост: Все в порядку. Між ними зараз сварка. Сірки не були на іменинах
у Лимерихи і Лимериха не прийде на весілля до Сірка.
Супчик: Ой коли б Лимериха не зробила скандалу.
Копил: Може, їй дати одступного?
Голохв: Дурниці ви говорите. Лимериха на весіллі не буде. Так пам'ятайте ж,
особливо ви, Копилевичу, поменше слів. Як уже все кінчиться, тоді будете
говорить хоч до смерті... В мене знаєте не такі були випадки в житті.
І то вискакував... А це – срунда... Діло іде до розв'язки...
Копилевич: Я за себе ручуюся. З мене слова не вижмеш. От аби Самойло Петрович
тільки помалкував... і потім... потім... я за вас боюсь...
Голохв: За мене?
Копилевич: Ага...
Голохв: Чого саме.
Копил: Щоб з вами не трапилось завчасного розриву серця.
Голохв: Глухий ви, Копилевичу.
Копил: Дай боже, хотів би я бути таким.
Дами коло Петра: Ах, який ви душка. Заспівайте щось.
Петро: Пардон (*відходить до Залізняка*).
Залізняк (до непманів): Святе мистецтво як засіб пропаганди, ну чи не сволочі?
Непмани: Сволочі.
Залізняк: Душать! Душать. (*З другого боку зустрівся з Петром*)
Тут нас, татку мій, жде велика випивка.
Петро: Да. Голохвостий знав на кому жениться. Ловкач.
Залізняк: Коли б нам що дня стільки в касі, скільки у цих людей в кишені,
ми б такі постановочки ставили б що й ну... (*Підходить Голохвостий*)
Петро: Та тобі пощастило брате, ей-богу. Наберете грошей.

- (Музика. Урочистий вихід нареченої)*
- Сірко:** Дорогий зятю, от передаю вам мою дочку, артистку Серкову, з рук у руки, плодитесь і розмножайтесь, як пісок морський. Діти мої, от ви спаровуєтесь одно з одним нехай вам бог помага, як сказано у святім письмі. Сьогодні ви чоловік і жінка, а завтра і сам бог не скаже чим ви будете... Той... Що ви будете... Життя тепер таке тяжке, і наче море бушує налогами та пенею... 30 років я мав власного млина, а тепер забрали більшовики, і я вже тільки орендатор свого рідного млина, але як не обкладають нас налогами та пенями, нам ще хвалити бога, лишається. Мірошник Сірко віддає дочку з поважним приданим, так як водилося в старі добрі часи. Фу... Я знов вертаюсь до семейного життя. От ми з своєю старою вже тридцятий десяток... і Проні вже тридцятий десяток *(Сірчиха сіпа за рукав)*
- Сірчиха:** Проні 26 років... Це він не добре себе почуває. Прошу гостей вибачити...
Сірко: Я кінчаю. Тридцятий рік, і Проня родилася на першому році. І не дивлячись на характер моєї дружини... *(Сірчиха сіпа)* На її ангольський характер, – все таки ми жили і помремо дасть бог не в один день... вона ранше, а я пізніше... Фу... Чого і вам бажаю, дорогі мої діти і кохані гості... Фу... Я мав слабкий характер і потому кінчаю...
- Копил:** Він таки кінчив. Він, мабуть, змалку учився в школі для глухонімих.
Супчик: Та чорт його бери, аби швидче.
Голохвост: Папаша і мамаша, не задержуйте. Винеси, господи.

(Сірки сідають на стільці з хлібом, сілю і образами. Химка простилає килим. Молоді стають під благославення. Сірко бере одного образа, Сірчиха другого і благославляють. Дружки по боках зі свічками)

- Супчик:** — Ну тепер в церкву і баста.
Копил: — Не завидую я Голохвостому... Якщо вона тільки наполовину в мамашу —
— і наполовину в папашу, то це ж шедевр.

СЦЕНА 4. РОЗКРИТТЯ ГОЛОХВОСТОГО

(Лимериха вбігає з кумами)

- Лимериха:** — Стійте, не благославляйте. Не благословляйте, кажу.
Нерекупки: — Пропустіть... Пропустіть...
Голохвост: — Пропавай.
Копилевич: — Ой, я ж казав.
Супчик: — Вона...
Лимериха: — А мати моя богородиця *(До Сірка)* І це ти, мій брат, мій рідний брат, — нас одна мати породила, а ти мені таке наскудетво робиш.
Сірко: — Сестро, Секлето, опамятайся, що з тобою. Свариться то свариться, — але не в такий день. Ти, може, обіжена, що на весілля тебе не покликали, — так ти ж сама винна, іменини у тебе були, то хіба ти на нас хоч — пальцем покивала...
Лимериха: — Пловать я на вас хотіла... А жениха не дам...
Сірко: — Секлето, ти п'яна, чи що з тобою... Про якого ти жениха...
Сірчиха: — Про що ви мелете...
Проня: — Скандал... Якого жениха...
Лимериха: — Либонь не знаєш... Переманили от Галі жениха до своєї кривобокої Проні. — Ще ніби і не знаєш. У, ти сука — укусиш і зализиш, я змаличку знаю тебе...
Сірко: — Мовчать, не сором мене.

Проня: Вона п'яна, виведіть її.
Сірко: Це Пронін жених, Пронін а не Галін...
Сірчиха: Ой, нерви мої не витримають... *(До Сірка)* Ну чого ж ви стоїте...
Лимериха: Нерви, нерви коли це ти їх нагуляла. Як оследцями торгувала на Сінному

СЦЕНА IV-А ВІЯВЛЕННЯ ГОЛОХВОСТОГО

(Вбігає Лимериха з міщанами)

Лимериха: Стійте, стійте... Не благословляйте, не благословляйте, кажу.
Перекупки: Пропустіть... Пропустіть...
Голохвостий: Пропав я.
Копилевич: Ой, я ж казав.
Супчик: Вона.
Сірко: Сестра.
Лимериха: А мати моя богородиця *(до Сірка)* І це ти, мій брат, мій рідний брат, нас одна мати породила, а ти мені таке паскудство робиш.
Сірко: Сестро, Секлето, опам'ятайся, що з тобою? Сваритися – так сваритися, але не в такий день. Ти, може, ображена, що тебе на весілля не покликали, так ти ж сама винна. Іменини у тебе були, а ти хоч пальцем кивнула нам?
Лимериха: Плювати я на вас хотіла... А жениха не віддам.
Перекупки: Не віддамо жениха.
Сірко: Секлето, ти п'яна, що з тобою. Про якого ти жениха?
Сіркова: Про що ви мелете?
Проня: Скандал... Якого жениха?
Лимериха: Либонь, не знаєш? Переманила од Галі жениха до своєї патлатої Проні та ще ніби й не знає.
Сіркова: Ой нерви мої не витримають. *(До Сірка)* Ну чого ви стоїте.
Лимериха: Неври, неври... Коли це ти їх нагуляла. А як оследцями торгувала на Сінному базарі тоді не було неврів... Неври... Неври...
Галя: Послухайте, дядя, поверніть, пожалуста, мені мого жениха.
Перекупки: Не дамо жениха.
Сіркова: *(до Сірка)* Чого ви стоїте?
Проня: Свириде Петровичу, що вона каже?
Сіркова: *(до Голохвостого)* Чого ви мовчите? Що це таке?
Сірко: *(До Голохвостого)* Справді, як це розуміти?
Голохвост: *(Спокійно)* Я цієї жінки не знаю... Абсолютно не знаю... Розумієте?
Лимериха: Ти мене не знаєш?
Голохв.:: Абсолютно.
Лимериха: А, шурум-бурум...
Петро: Мадам.
Лимериха: Пустіть мене, я йому...
Залізняк: Татку мій.
Лимериха: Геть. Ах ти, босяк лук'янівський. То ти не був у мене, не заручався з Галею *(до перекупок)* сестри, голубочки, та кажіть же.
Мотря: Ну да, був... І заручався... Сама бачила.
Вустя: Піла й танцювала на заручинах, не буду брехать.
Копилевич: *(до Вусті)* Слухай, чим ти торгуєш?
Вустя: Слатьсьонами.
Копилевич: А не самогоном? (40%)
Вустя: Тобі яке діло?
Копилевич: А таке, що будеш завтра в районі.
Мотря: Овва, налякав, я щодня в районі буваю.

- Вустя:** А я й живу біля району.
- Міщане:** Пошол вон. *(Викидають Копилевича)*
- Супчик:** Та яке ваше діло.
- Черниця:** Це беззаконіє.
- Голохв.:** *(спокійно до Сірка)* Будь ласка, кінчайте благославляти і нема чого гаяти часу. І коли б це не ваша сестра, то шугнула б вона сьогодні в район на ночовку.
- Лимериха:** Довбешка ти погана. Ти, як я роздивилась... Ти всім тут очі позапльовував так, що й роздивитися не можуть, що ти за цяця... Але я не допущу... Чуеш... Не допущу.
- Голохв.:** Я вас, тьотю, в перший раз бачу... Чого ви хочете від мене?
- Лимериха:** Ах, так, прохвосте... Ну так знайте, люди добрі, знай брат, хоч ти і не брат, а гад, – що оцей ось інвалід, жулік базарний, і голова промторгу, він женився не на Проні...
- Голохв.:** Замокніть, поки не пізно.
- Лимериха:** Тфу на замкніть... Він не на Проні женився, а на грошах...
- Сірко:** Що?
- Сіркова:** Га... Нерви мої... Химко... Химко...
- Залізник:** Ну, татку мій, тут не випивкою пахне.
- Петро:** Тікаймо, а то ще в район попадемо *(тікають)*
- Лимериха:** Да, да, на грошах жениться. Йому крамницю фінінспекція запечатала, і йому треба було Проніного приданого, щоб заплатити податки.
- Проня:** Ой, нерви мої.
- Копилевич:** Нічого подібного.
- Супчик:** *(До Голохвостого)* Що за легкодухість. Старайтесь уладнати справу.
- Проня:** Мамо, я не вірю. Женить її, вона нарочито скандал робить, щоб для Галі гарного жениха придбать. Заступіться. Женить її.
- Сіркова:** Мадам Лимериха. Випили – ну, йдіть собі... Досить скандалу.
- Проня:** Ідіть собі, не соромьте нас.
- Лимериха:** Дурна ти голова з вухами. За якого шахрая заступаєшся, думаєш любишь тебе? За гроші тільки бере. За гроші...
- Голохвостий:** Не вірте їй. *(Раптом підвищує голос, стає в гордовиту, спокійну позу.)* Товариші торгаші, ви торгуете сіллю, цукром, перцем й іншою дрянню. І це нічого. Але коли ви починаєте торгувати чужим щастям – це подло... Не вірте їй, її підпоїли. Це змова проти мене за базарком.
- Супчик:** Звичайно, що дурниці, ніяких грошей нам не треба. Прокопе Пилиповичу, кінчайте справу.
- Голохвостий:** Вона підпоїла і підкупила свідків... Я... Я їх усіх завтра під суд.
- (Черниця приводить Шарманщика)*
- Шарманщик:** Кого під суд? Під суд ти сам підеш, шахрай...
- Юрба:** Шарманщик.
– Музикант.
- Черниця:** Ось привела.
- Голохвостий:** Хто, що? Тихше.
- Шарманщик:** Ти мерзавець.
- Копилевич:** Що цьому музиканту тут треба? Товариш шарманщик, ви пришли зарано.
- Шарманщик:** Тов. Спекулянтик, добре, що не пізно.
- Лимериха:** Голубчику, скажіть, хто він.
- Шарманщик:** Він – ліповий інвалід. Довго ти спекулював, шахрував. Ти вкрав в мене документи, ти користувався пільгами червоного інваліда, обкрадав державу – тепер ти підеш в ДОПР.
- Супчик:** Пропали гроші.

- Копилевич:** Ні, я не згодний.
- Супчик:** Дурак ви, Копилевич.
- Сіркова:** Нерви мої... Жулік... Злодій... Спекулянт... Інвалід...
 І ви за нього хотіли свою дочку оддати...
- Сірко:** Я. Щастя твоє, що зараз не до суперечок.
- Проня:** Де він? Так ви такий. То ви мені одно, а іншим друге.
 Ах ти ж, дегенерат. Агитатор. Аферіст...
- Копилевич:** Що за вирази з уст нареченої.
- Проня:** Я вам більше не наречена. Геть. Ха-ха-ха... (*Істерика*)
- Сіркова:** Води, води... Убили дитину.
- Сірко:** Геть з моєї хати арештантнього.
- Всі непмани:** Геть.
- Лимериха:** Геть, спекулянт.
- Всі міщане:** Спекулянт.
- Голохв.:** Чого ви кричите... “спекулянт”, “спекулянт”... Да, спекулянт.
 Да, спекулянт... Але хто з вас тут не спекулянт... Всі, хто тут є, спекулянти,
 шкурники, захребетники, паразіти... Ви з трудового народу кров
 смочете. Ви спекулюєте на цукрі вже 3-й тиждень. Але доволі, годі,
 урвалось... Ось повідомлення ларька: уже прибуло в місто 20 вагонів цукру.
 Завтра ларьок вас зробить всіх банкрутами
 (*кидає в масу літучки ларька. Маса заніміла*).
- Маса:** Що?
 – Га.
 – Цукор.
- Лимериха:** Пропали гроші.
- Супчик:** Оце урвалось, так урвалось.
- Копилевич:** Пропала піаніна.
- Непман:** У мене ж 50 пудів приховано.
- Спекулянт:** Я ждав, поки піднімуться ціни.
- Непман:** Я вислав гроші.
 – Гвалт, я закупив цілий вагон.
- Всі:** Кришка.
- Шарманщик:** А де ж Голохвостий? У нього ж мої документи.
- Маса:** Він втік, ххо.
 – Його нема.
 – Держіть...
 – Ловіть...
 – Шукайте...
 – Он він.
 – Он там.
 – Он на гальорці.
 – В партері.
 – На балконі.
 – В ложі.
 – Держіть його.
- Шарманщик:** (*до публіки*) Він між вами. Шукайте його.
 Шукайте його всі, ловіть на балконі, він ще є.
- Всі:** Є.

(Завіса)